

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 12 juni 1942 kl. 3 e. m.

Tredje särskilda utskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 270 angående vissa kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond ävensom i anledning därav väckta motioner.

I en den 24 april 1942 dagtecknad proposition, nr 270, vilken överlämnats till tredje särskilda utskottets behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att såsom kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond till *Vissa byggnadsarbeten m. m.* anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen

dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42

under arméförvaltningens delfond 4 800 000 kronor,

under marinförvaltningens delfond 950 000 kronor,

under flygförvaltningens delfond 2 500 000 kronor,

dels ock å riksstaten för budgetåret 1942/43

under arméförvaltningens delfond 40 000 000 kronor,

under marinförvaltningens delfond 9 350 000 kronor,

under flygförvaltningens delfond 40 700 000 kronor.

I anledning av propositionen ha väckts två motioner, nämligen

dels en inom första kammaren av herr *Petersson, Emil*, (nr 253), vari hemställt, att riksdagen måtte i samband med beviljande av medel för ordnande av sjömansskolans och Karlskrona kustartilleriregementes förlägningslokaler m. m. anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om ytterligare utredning rörande förlägningslokalernas m. m. disposition, samt bemyndiga Kungl. Maj:t att disponera medlen för ifrågavarande förlägningsfrågors ordnande på annat sätt än som i propositionen förutsatts;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Ekdahl* och *Andersson* i Munkaljungby (nr 365), i vilken föreslagits, att riksdagen måtte hemställa till Kungl. Maj:t att snarast möjligt taga under övervägande åtgärder för tillgodoseende av bostadsbehovet i fråga om vid krigsflygskolan anställd personal i även manskapsgrad samt till krigsflygskolan knuten civilmilitär och civil personal.

I fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Departementschefen har inledningsvis anfört följande:

Vid anmälan i statsverkspropositionen (kapitalbudgeten, bilaga 2) av de under försvarsdepartementets handläggning hörande ärendena angående anslag å kapitalbudgeten framhöll jag, att åtskilliga av myndigheterna framställda äskanden av kapitalinvesteringsanslag syntes böra bedömas först i samband med ställningstagandet till den under utarbetande varande planen rörande den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter under den närmaste femårsperioden. Endast sådana äskanden borde därför i statsverkspropositionen föreläggas riksdagen för prövning, som funnits kunna behandlas utan avvaktan å nämnda utredning. Jag framhöll i anslutning här till, att det syntes vara att förvänta, att försvarsutredningens plan komme att innefatta jämväl vissa förslag till anslagsäskanden, som icke av de militära myndigheterna upptagits för budgetåret 1942/43 och att det med hänsyn härtill låge i sakens natur att det icke gärna vore möjligt att med någon större grad av säkerhet uppskatta behovet av kapitalinvestering under de olika delfonderna av försvarsväsendets fastighetsfond. För att redan vid statsverkspropositionens framläggande erhålla en möjligast riktig bild av anspråken på medelsanvisning för budgetåret 1942/43 syntes det mig emellertid lämpligt att för envar av de olika delfonderna beräkna det belopp som — utöver de anslag, som i statsverkspropositionen slutligt äskades eller beräknades för vissa angivna ändamål — kunde tänkas motsvara det för nämnda budgetår väntade kapitalinvesteringsbehovet. Jag fann mig i sådant hänseende böra föreslå, att tre särskilda anslag beräknades å riksstatsförslaget, nämligen för arméförvaltningens delfond 31 000 000 kronor, för marinförvaltningens delfond 7 500 000 kronor och för flygförvaltningens delfond 50 000 000 kronor.

I propositionen har därefter anförts, att sedan 1941 års försvarsutredning avgivit betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet och Kungl. Maj:t på grundval av utredningens resultat i proposition den 27 mars 1942, nr 210 — i det följande benämnd försvarspropositionen — förelagt riksdagen förslag till försvarsväsendets utbyggnad under den närmaste femårsperioden, underlag erhållits för bedömande av föreliggande framställningar rörande medelsäskanden till byggnadsföretag.

Allmänna synpunkter.

Departementschefen har erinrat om att försvarsutredningen, såsom framginge av försvarspropositionen, framlagt ett omfattande byggnadsprogram, närmast avseende de åtgärder, som borde genomföras under femårsperioden 1942/47 i anslutning till den av utredningen föreslagna utbyggnaden av försvarsväsendet. Emellertid hade departementschefen — för att inom den av departementschefen angivna kostnadsramen bereda utrymme för åtminstone en del av de byggnadsföretag, som kunde beräknas bli nödvändiga under femårsperioden men icke direkt hänförde sig till utredningens förslag — i försvarspropositionen funnit sig böra räkna med att vissa av utredningen föreslagna byggnadsföretag kunde böra förskjutas till tid efter femårsperio-

dens slut. Departementschefen hade vidare i berörda sammanhang framhållit, att det uppenbarligen icke varit möjligt att vid försvarspropositionens framläggande ingå på en detaljgranskning av försvarsutredningens byggnadsprogram vare sig ur behovs- eller ur kostnadssynpunkt. Dessa frågor hade förutsatts skola komma under bedömande från fall till fall i samband med framläggandet av medelsäskandena för de olika ändamålen, därvid det kunde bli lämpligt att beakta vissa vid remissbehandlingen av utredningens förslag framkomna synpunkter rörande byggnadsverksamhetens närmare utformning. Det syntes emellertid möjligt att i stort sett lägga det av försvarsutredningen framlagda byggnadsprogrammet till grund för en uppskattning av de med denna utbyggnad förenade kostnaderna.

Av försvarspropositionen framginge, enligt vad departementschefen i förevarande proposition vidare anförde, att medelsbehovet under femårsperioden 1942/47 för byggnadsarbeten för arméns räkning uppskattats till 140 miljoner kronor, av vilket belopp 50 miljoner kronor beräknats belöpa på vid sidan av försvarsutredningens förslag liggande byggnadsföretag. Motsvarande belopp för marinens del vore 48 miljoner kronor respektive 8 miljoner kronor och för flygvapnets del 145 miljoner kronor respektive 9 miljoner kronor. Hänsyn hade därvid icke tagits vare sig till de anslag, som i form av slutliga äskanden upptagits i årets statsverksproposition, eller för arméns del till kostnader, som belöpte på Stockholms garnisons utflyttning till Järvafältet.

Ifrågavarande kostnadsberäkningar innebure icke, enligt vad departementschefen understrukt, ett ställningstagande i detalj till de särskilda av försvarsutredningen framlagda förslagen till byggnadsarbeten eller ett fastslående av att byggnadsarbeten i övrigt skulle utföras i den omfattning, varmed vid kostnadsramens avgränsning räknats. De särskilda byggnadsföretagen borde bedömas successivt allteftersom de befunes böra komma till utförande. Byggnadskostnaderna borde såvitt möjligt reduceras och den kostnadsram, som i försvarspropositionen avmätts för byggnadsarbeten, i görligaste mån nedbringas.

Departementschefen har vidare framhållit, att det icke vore lämpligt eller ens möjligt att i förevarande sammanhang uppdraga riktlinjer för utformningen av de byggnadsföretag, till vilkas utförande medel komme att äskas i propositionen. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att i vanlig ordning fastställa byggnadsplaner, i samband varmed föreliggande besparingsmöjligheter givetvis komme att tillvaratagas. Såsom i försvarspropositionen antytts vore avsikten att såvitt möjligt vid byggnadsföretagens utförande tillämpa standardritningar och att eftersträva en standardisering jämväl av konstruktiva anordningar och olika inredningsdetaljer. I detta syfte hade 1940 års militära byggnadsutredning, som sedan någon tid tillbaka bedrivit undersökningar rörande de på detta område föreliggande möjligheterna till rationalisering av byggnadsverksamheten, av Kungl. Maj:t anbefallts att,

till den del så icke redan skett, före viss tidpunkt inkomma med förslag till standardritningar och till de standardiseringsåtgärder i övrigt, som befundes böra vidtagas, samt med förslag till de allmänna bestämmelser i ämnet, som kunde böra av Kungl. Maj:t fastställas. Vid prövningen av det förslag, som i anledning härav komme att framläggas, komme att övervägas jämväl ett av 1942 års försvarsberedning framfört förslag om förenkling av vissa mässbyggnader.

I anledning av vissa av försvarsberedningen framlagda förslag rörande provisoriska byggnadsåtgärder har departementschefen anført, att han vore tveksam beträffande lämpligheten av att i någon större utsträckning tillgripa sådana åtgärder för utrymmesbehovets tillgodoseende. De ingående erfarenheter, som i detta hänseende vunnits under de senaste åren, hade givit vid handen, att det icke minst ur ekonomisk synpunkt i allmänhet vore fördelaktigast att utföra anläggningar inom försvarsväsendet med tanke på att de skulle äga bestånd under en längre följd av år. Detta uteslöte givetvis icke att i den mån så utan olägenhet kunde ske även de utvägar, som av försvarsberedningen i detta hänseende anvisats, komme att anlitas. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att vid prövningen av förslag till disposition av de anslag för byggnadsändamål, som komme att av riksdagen anvisas, bedöma de i detta hänseende föreliggande möjligheterna. En huvudsynpunkt måste emellertid vara, att anläggningarna bleve ändamålsenliga och ej dimensionerades så snävt, att inom kort kostsamma tillbyggnader eller utvidgningar i övrigt skulle behöva vidtagas.

Departementschefen har erinrat, att lantförsvarets utbildningskommission i sitt den 29 november 1941 avgivna betänkande angående utbildningen av värnpliktiga och fast anställt manskap vid armén med bestämdhet hävdadt, att de värnpliktiga skulle äga möjlighet att under sin fritid utöva ordnad idrott och alltså äga tillgång till välbelägna idrottsplatser och tillräcklig materiel. Kommissionen hade även framhållit behovet av simbad och gymnastiklokaler. I dessa hänseenden föreläge vid de nuvarande militära etablisementen stora brister. Departementschefen, som i allt väsentligt delade kommissionens uppfattning, hade därför ansett sig böra räkna med att medel för anordnande av idrottsplatser, idrottshallar och badanläggningar i viss utsträckning ställdes till förfogande.

De av försvarsutredningen framlagda kostnadsberäkningarna grundade sig, enligt vad departementschefen vidare anført, på den prisnivå, som rådde den 1 juli 1941, och på vissa av 1940 års militära byggnadsutredning överslagsvis verkställda beräkningar. På ett närmare bedömande av de olika byggnadsföretagens kostnader vore det möjligt att ingå först sedan detaljerade byggnadsprogram utarbetats. Där icke annat särskilt angivits hade emellertid i propositionen försvarsutredningens beräkningar lagts till grund för medelsäskandena, därvid förutsatts, att Kungl. Maj:t sedermera, innan medel ställdes till förfogande för de olika byggnadsföretagen, skulle efter

förslag av vederbörande förvaltningsmyndighet närmare pröva såväl företagens omfattning som ock medelsbehovet. Departementschefen har i anslutning därtill utgått från att, därest riksdagen intet hade att häremot erinra, det skulle ligga i Kungl. Maj:ts skön att inom ramen för av riksdagen anvisade medel vidtaga sådana jämkningar i de för de olika företagen beräknade beloppen, som vid den kommande granskningen kunde visa sig erforderliga. Som en allmän förutsättning borde emellertid gälla, att endast i tvingande fall byggnadsvolymen eller byggnadsstandarden ökades utöver vad som förutsatts i försvarsutredningens förslag. Departementschefen utginge från att det skulle vara möjligt att underställa 1943 års riksdag slutliga kostnadsberäkningar. För de särskilda budgetåren borde medel för byggnadskostnadernas bestridande icke anvisas i större utsträckning än som beräknades åtgå under det budgetår, medelsanvisningen avsåge.

Vidkommande de i samband med de olika byggnadsföretagen erforderliga markförvärven hade Kungl. Maj:t, enligt vad departementschefen anfört, i syfte att möjliggöra snabbast möjliga behandling av dessa frågor den 13 mars 1942 uppdragit åt arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, marinförvaltningen och flygförvaltningen att dels verkställa utredning rörande förvärv av mark, som avsåges för vissa i försvarsutredningens förslag angivna ändamål, dels beträffande de markområden, som efter sålunda verkställd utredning prövades böra förvärvas, med vederbörande markägare förhandla om och — i fall där för kronan antagbar överenskommelse kunde träffas — med förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande sluta avtal rörande vederbörligt markförvärv, dels ock så snart ske kunde och senast den 30 april 1942 till Kungl. Maj:t inkomma med verkställd utredning ävensom upprättade avtalshandlingar. Så snart erforderlig utredning i ämnet föreläge, komme förslag till härav betingade medelsäskanden att föreläggas riksdagen. Departementschefen hade ansett sig kunna utgå från att kostnaderna för markförvärven, om vilkas beräknade storlek riksdagen hade möjlighet att bilda sig en uppfattning vid behandlingen av försvarspropositionen, icke skulle mera väsentligt avvika från försvarsutredningens beräkningar och att de egentliga byggnadskostnaderna, vilka av försvarsutredningen endast överslagsvis beräknats, i det hela icke skulle nämnvärt påverkas av markfrågornas lösning.

Den utredning rörande markförvärv, som sålunda påginge, avsåge vissa större markinköp. Beträffande vissa andra markförvärv, bland annat för utvidgning av redan befintliga flygfält samt för anordnande av krigsflygfält, hade det ansetts möjligt att redan i förevarande sammanhang framlägga medelsäskanden.

Departementschefen har erinrat, att han vid anmälan av försvarspropositionen i likhet med 1942 års försvarsberedning utgått från att, i syfte att möjliggöra ett snabbt genomförande av försvarsplanen, en förskjutning av

engångsutgifterna till femårsperiodens första del skulle komma till stånd. Då en utvidgning av försvarsorganisationen i flertalet fall icke kunde ske, förrän erforderliga lokaler ställts till förfogande, vore det av särskild vikt att anslag för bestridande av byggnadskostnader redan från början anvisades i sådan omfattning, att erforderliga lokaler utan tidsutdräkt kunde anordnas.

Under hänvisning till att inom de militära förvaltningarna vidtagits i vissa fall långt framskridna förberedelser för byggnadsprogrammets realiserande och med framhållande av att det vore önskvärt, att medel snarast möjligt ställdes till förfogande bland annat för bestridande av administrationskostnader och materielinköp men jämväl andra byggnadskostnader i den mån sådana före den 1 juli 1942 uppkomma, har departementschefen föreslagit, att medel för gäldande av byggnadskostnaderna skola till en del anvisas redan för innevarande budgetår. De anslag, vilka sålunda anvisades på tilläggsstat till riksstaten för 1941/42, skulle självfallet ingå i den kostnadsram, som för femårsperioden 1942/47 avsetts för försvarsväsendets byggnadsföretag.

Slutligen har departementschefen framhållit, att rådande brist på arbetskraft och byggnadsmateriel gjorde det nödvändigt att avväga olika aktuella byggnadsföretag mot varandra, så att trygghet vunnes för att de mest betydelsefulla i främsta rummet komme till utförande. Vid en sådan avvägning kunde anledning yppa sig att tills vidare uppskjuta även vissa arbeten, vilka i propositionen föreslagits till utförande.

Utskottet. I sitt utlåtande nr 2, i anledning av försvarspropositionen m. m., har utskottet vid behandlingen av de förslag till byggnadsarbeten, som framlagts i nämnda proposition, anført, att utskottet med avseende på byggnadsfrågorna mindre än måhända i andra föreliggande frågor kunnat taga en bestämd ställning. Emellertid har utskottet i berörda utlåtande förutsatt, att största möjliga sparsamhet iakttages vid byggnadsprogrammets förverkligande och att i sådant syfte vissa av utskottet anförda synpunkter beaktas samt att endast de byggnadsåtgärder, som äro ur militär synpunkt oundgängligen nödvändiga, komma till utförande under femårsperioden.

Icke heller det i förevarande proposition framlagda materialet med därtill hörande, till utskottet i särskild ordning överlämnade handlingar har gjort det möjligt för utskottet att underkasta de olika byggnadsprojekten någon ingående granskning. Såsom i propositionen framhållits, föreligga nämligen i allmänhet ännu icke detaljerade program för de olika byggnadsföretagen, och utskottet har alltså vid prövningen av de föreliggande förslagen saknat säkra hållpunkter såväl med hänsyn till byggnadsföretagens omfattning som beträffande de framlagda kostnadsberäkningarna. Med hänsyn till vikten av att de för krigsmaktens förstärkande och utbyggnad erforderliga byggnadsföretagen snarast kunna igångsättas, torde emellertid anslag för de

samma redan nu böra beviljas. Utskottet anser sig därför böra i princip tillstyrka det i förevarande proposition framlagda byggnadsprogrammet, därvid utskottet förutsätter, att de av utskottet i dess utlåtande nr 2 anförda synpunkterna vinna beaktande. Utskottet vill i detta sammanhang jämväl understryka vad departementschefen framhållit därom, att rådande brist på arbetskraft och byggnadsmateriel gör det nödvändigt att avväga olika aktuella byggnadsföretag mot varandra samt att det vid en sådan avvägning kan yppa sig anledning att tills vidare uppskjuta även vissa arbeten, vilka i propositionen föreslagits till utförande. Med hänsyn till vad i det föregående anförts rörande avsaknaden av detaljerade byggnadsprogram och säkra kostnadsberäkningar, torde det vara påkallat att, såsom i propositionen förutsatts, Kungl. Maj:t skall äga inom ramen för av riksdagen anvisade medel vidtaga sådana jämkningar i de för de olika företagen i förevarande sammanhang beräknade beloppen, som vid den kommande granskningen kunna visa sig erforderliga. I enlighet med vad departementschefen anfört utgår utskottet därvid från att endast i tvingande fall byggnadsvolymen eller byggnadsstandarden ökas utöver vad som förutsatts i försvarsutredningens förslag. Utskottet förutsätter vidare, att Kungl. Maj:t vid framläggandet av anslagsäskanden för byggnadsarbeten för budgetåret 1943/44 skall vara i stånd att förebringa mera fullständiga utredningar rörande de olika byggnadsföretagen än som nu varit möjligt.

Under återopande av det anförda har utskottet intet att erinra mot vad i förevarande proposition anförts under avsnittet Allmänna synpunkter.

Arméförvaltningens delfond.

I statsverkspropositionen (kapitalbudgeten, bilaga 2, punkten 10) hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilda propositioner i ämnet, under förevarande delfond till vissa byggnadsarbeten m. m. för budgetåret 1942/43 beräkna ett reservationsanslag av 31 000 000 kronor. I propositionen nr 270 har Kungl. Maj:t nu återkommit med definitiva medelsäskanden för de byggnadsföretag, för vilka ifrågavarande belopp beräknades.

A. Byggnadsföretag, betingade av försvarsutredningens förslag.

I propositionen nr 270 har anförts, att de byggnadsföretag — utom de som sammanhänge med utflyttning av Stockholms garnison — vilka, på grundval av försvarsutredningens förslag och med beaktande av vad som uttalats i försvarspropositionen, ansetts böra bliva föremål för medelsäskanden till årets riksdag, hade sammanfattats i en vid propositionen såsom bilaga fogad tablå. Beträffande de olika i tablåen upptagna byggnadsföretagen

hade departementschefen, där ej annat angivits, funnit sig böra under förut angivna förutsättningar tillstyrka medelsäskande i enlighet med försvarsutredningens förslag.

NYA ETABLISSEMENT.

Norrbottens regementes jägarbataljon. Utskottet ansluter sig till i propositionen framlagt förslag om anvisande för budgetåret 1942/43 av 500 000 kronor för påbörjande av etablissement i Kiruna för Norrbottens regementes jägarbataljon, kostnadsberäknat till 2 175 000 kronor, kostnader för markförvärv ej inräknade.

Göta pansarlivgardes kompani på Gotland. I propositionen har föreslagits anvisande för nästa budgetår av 500 000 kronor för påbörjande av etablissement för detta kompani.

Departementschefen har anfört, att Kungl. Maj:t uppdragit åt arméförvaltningens fortifikationsstyrelse att undersöka möjligheterna att, på sätt 1942 års försvarsberedning förordat, förlägga kompaniet i anslutning till ett av de befintliga truppförbanden i Visby, varigenom vissa ekonomi- och andra byggnader skulle kunna uteslutas. Tills vidare ansåge sig departementschefen emellertid böra uppskatta de sammanlagda byggnadskostnaderna till av försvarsutredningen angivet belopp, 950 000 kronor, varav 500 000 kronor borde anvisas för nästa budgetår. Skulle kostnadsbesparing visa sig möjlig att ernå genom att förlägga kompaniet i anslutning till redan befintligt etablissement, borde Kungl. Maj:t av anslaget ställa till förfogande ett i motsvarande grad reducerat belopp.

Utskottet biträder i propositionen härutinnan framlagt förslag samt har intet att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anfört.

Wendes artilleriregementes förläggning vid Norra Åsum. I propositionen har föreslagits, att för påbörjandet av Wendes artilleriregementes utflyttning till Norra Åsum skall för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 2 000 000 kronor.

Departementschefen har erinrat, att han vid anmälan av försvarspropositionen i princip anslutit sig till försvarsutredningens förslag om utflyttning av Wendes artilleriregemente till Norra Åsum och förordat, att regementet motoriseras. De med utflyttningen i dess helhet förenade kostnaderna, frånsett kostnaderna för markförvärv, har departementschefen beräknat kunna hållas inom en ram av 10 500 000 kronor. Härvid har departementschefen, med hänsyn till en inom arméförvaltningens intendenturdepartement pågående utredning rörande viss centralisering av reparationstjänsten beträffande intendenturmateriel, utgått ifrån att intendenturverkstad tills vidare icke skall anordnas vid regementet. Till frågan om uppförande av tyg-

anstalt och tjänstebostäder har departementschefen förklarat sig icke beredd att för närvarande taga ställning.

Genomförandet av utflyttningen har förutsatts komma att draga ut över budgetåret 1942/43. För utflyttningens påbörjande under nämnda budgetår har departementschefen beräknat, att ett belopp av 2 000 000 kronor bleve tillfyllest, kostnader för markförvärv däri icke inräknade.

I sitt utlåtande nr 2 har utskottet förklarat sig icke ha något att erinra mot förslaget om Wendes artilleriregementes motorisering och förflyttning till Norra Åsum.

Utskottet, som icke heller funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i förevarande sammanhang anfört, tillstyrker, att för utflyttningens påbörjande för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 2 000 000 kronor.

Nytt artilleriregemente (A 9). För påbörjande under budgetåret 1942/43 av etablissemang för ett nytt kårartilleriregemente har i propositionen nr 270 föreslagits anvisande av ett belopp av 2 000 000 kronor för nämnda budgetår.

Departementschefen har i berörda proposition erinrat, att han vid anmälan av försvarspropositionen biträtt förslaget om inrättande av ett nytt kårartilleriregemente men icke ansett sig kunna taga ställning till frågan om förläggningsort för regementet. De med ordnande av förläggningen föräknade kostnaderna hade sålunda icke kunnat närmare bestämmas. Då emellertid förslag rörande förläggningsort för regementet syntes kunna framläggas senare under riksdagen och byggnadsarbetena kunna påbörjas kort tid efter det beslut i frågan fattats, borde för mötande av de under budgetåret 1942/43 uppkommande utgifterna äskas ett belopp av 2 000 000 kronor. Departementschefen utginge från att byggnadskostnaderna icke skulle överstiga det belopp, som av försvarsutredningen beräknats, med avdrag av 115 000 kronor, avsedda för uppförande av en intendenturverkstad, vilken av skäl som tidigare anförts beträffande Wendes artilleriregemente tills vidare icke borde anordnas.

I proposition nr 280 har Kungl. Maj:t sedermera föreslagit riksdagen att besluta, att det nya kårartilleriregementet skall förläggas till Kristinehamn och benämnas Bergslagens artilleriregemente.

Utskottet — som i sitt utlåtande nr 2 funnit erforderligt, att ett nytt kårartilleriregemente uppsattes och i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 280 framlagda förslag tillstyrkt regementets förläggning till Kristinehamn med föreslagen benämning — tillstyrker nu, att för påbörjande av etablissemang för Bergslagens artilleriregemente för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 2 000 000 kronor.

Stockholms luftvärnsregementes batteri på Gotland. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot i förevarande proposition framlagt förslag i denna del, tillstyrker, att för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 300 000 kronor av det för ifrågavarande ändamål beräknade sammanlagda beloppet, 800 000 kronor.

Göteborgs luftvärnsskår. För uppförande av etablissemang för Göteborgs luftvärnsskår, vilken i försvarspropositionen förutsatts skola förläggas till Göteborg eller dess omedelbara närhet, har i förevarande proposition beräknats ett medelsbehov av 5 080 000 kronor (förutom 650 000 kronor för markförvärv), varav 2 000 000 kronor föreslagits skola anvisas för budgetåret 1942/43.

Utskottet, som i annat sammanhang tillstyrker, att Göteborgs luftvärnsskår skall förläggas till Bua vid Göteborg, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, att för påbörjande av etablissemang för kåren för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 2 000 000 kronor.

Luleå luftvärnsskår. I förevarande proposition har för uppförande av etablissemang för Luleå luftvärnsskår beräknats ett medelsbehov av 5 600 000 kronor (förutom 10 000 kronor för markförvärv), av vilket belopp 2 000 000 kronor föreslagits skola anvisas för budgetåret 1942/43.

Utskottet biträder vad i propositionen föreslagits och tillstyrker, att för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 2 000 000 kronor till påbörjande av etablissemang för Luleå luftvärnsskår.

Luftvärnsmobiliseringscentral. Utskottet, som ansluter sig till i propositionen framlagt förslag om uppförande av en luftvärnsmobiliseringscentral, kostnadsberäknad till 240 000 kronor (förutom 10 000 kronor för markförvärv), tillstyrker, att sagda belopp anvisas för ändamålet, därav 50 000 kronor för innevarande budgetår och återstoden för budgetåret 1942/43.

Mobiliseringscentraler för Svea och Göta ingenjörskårer. För en mobiliseringscentral för Svea ingenjörskår och två för Göta ingenjörskår har i propositionen beräknats ett medelsbehov av respektive 250 000 kronor, 460 000 kronor och 250 000 kronor, vartill komma för markförvärv sammanlagt 30 000 kronor. I det angivna beloppet 460 000 kronor vore, enligt vad departementschefen anför, inräknad en kostnad å 25 000 kronor avseende bostäder för underofficerare, vilka bostäder dock icke borde komma till utförande utan förnyad behovsprövning.

I propositionen har föreslagits, att anslag för ovannämnda mobiliseringscentraler skall anvisas för nästa budgetår, dock att ett belopp av 50 000 kronor för Svea ingenjörskår och samma belopp för den ena av mobiliserings-

centralerna för Göta ingenjörkår föreslagits skola anvisas redan för innevarande budgetår.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad sålunda anförts, tillstyrker, att för ifrågavarande ändamål anvisas 100 000 kronor för innevarande budgetår och 860 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Signalregementets kompani i Skövde. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot i propositionen framlagt förslag, tillstyrker, att av för ifrågavarande ändamål beräknat belopp — 1 100 000 kronor — för innevarande budgetår anvisas 50 000 kronor och för nästa budgetår 500 000 kronor.

Göta trängkårs kompani i Nora. Utskottet tillstyrker i propositionen framlagt förslag om anvisande för nästkommande budgetår av 690 000 kronor för påbörjande av etablissement för detta kompani, kostnadsberäknat till 1 690 000 kronor (förutom kostnader för markförvärv, omkring 60 000 kronor).

Mobiliseringscentraler för Svea, Göta, Norrlands och Skånska trängkårerna. Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i propositionen i denna fråga anförts, tillstyrker, att för budgetåret 1942/43 anvisas 700 000 kronor för två mobiliseringscentraler för Svea trängkår, 320 000 kronor för en mobiliseringscentral för Göta trängkår, 800 000 kronor för två mobiliseringscentraler för Norrlands trängkår och 650 000 kronor för två mobiliseringscentraler för Skånska trängkåren.

Stabsmobiliseringscentraler. I propositionen har föreslagits, att för byggnadsarbeten för stabsmobiliseringscentraler inom II.—VI. militärområdena skola anvisas 250 000 kronor för innevarande budgetår och 650 000 kronor för nästa budgetår.

I nämnda kostnader inginge, enligt vad departementschefen anfört, ett belopp av sammanlagt 100 000 kronor för underofficersbostäder vid stabsmobiliseringscentralerna inom II. och V. militärområdena, vilka bostäder emellertid icke borde komma till utförande utan ytterligare behovsprövning.

Utskottet har intet att erinra mot vad i propositionen anförts och tillstyrker, att för angivna ändamål anvisas 250 000 kronor för innevarande budgetår och 650 000 kronor för nästa budgetår.

Förrådsbyggnader för territoriella förband. I propositionen har för detta ändamål föreslagits anvisande av 800 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 samt 4 200 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Departementschefen har i anslutning till förslaget uttalat, att säkra hållpunkter saknades för ett närmare bedömande av det för dessa förrådsbygg-

nader erforderliga medelsbehovet. Det stode emellertid klart, att betydande anvisningar erfordras för förrådsfrågans ordnande. I försvarspropositionen hade för ifrågavarande ändamål beräknats ett anslagsbehov av 9 400 000 kronor, kostnaderna för markförvärv däri icke inräknade. Utan att därigenom binda sig för en slutlig kostnadsram förutsatte departementschefen nu, att kostnaden för förrådsbyggnader jämte markförvärv skulle kunna hållas inom en ram av 9 800 000 kronor. Vid planläggandet av ifrågavarande byggnadsverksamhet borde beaktas möjligheterna att ernå besparingar genom att förhyra förrådslokaler och effektivt utnyttja de nuvarande landstormsförråden. Det framstode såsom angeläget, att spörsmålet om beredande av lokalutrymmen för den ömtåliga och dyrbara materiel, varom här vore fråga, med det snaraste bringades till en lösning.

Utskottet ansluter sig till vad departementschefen uttalat rörande angelägenheten av att snarast bereda lokalutrymmen för de territoriella förbandens materiel och även till vad i övrigt i propositionen i förevarande fråga anförts samt tillstyrker, att för ifrågavarande ändamål anvisas 800 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 och 4 200 000 kronor för budgetåret 1942/43.

TILLBYGGNAD AV KASERNER. BARACKBYGGNADER.

För tillbyggnad av befintliga kasernetablisement i syfte att bereda förläggningsutrymme i kaserner för samtliga värnpliktiga under första tjänstgöring har i förevarande proposition föreslagits anvisande av 6 255 000 kronor, varav 650 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och återstoden för budgetåret 1942/43.

I propositionen har vidare föreslagits, att för uppförande vid truppförbanden av barackbyggnader, avsedda att tillgodose det utökade lokalbehovet vid repetitionsövningar, skola anvisas 800 000 kronor för innevarande budgetår och därutöver erforderliga 2 000 000 kronor för nästa budgetår.

Utskottet, som icke finner anledning till erinran mot vad sålunda föreslagits, tillstyrker, att för tillbyggnad av kaserner anvisas 650 000 kronor för innevarande budgetår och 5 605 000 kronor för nästa budgetår samt att för barackbyggnader anvisas 800 000 kronor för innevarande budgetår och 2 000 000 kronor för nästa budgetår.

GARAGEBYGGNADER.

I propositionen har föreslagits anvisande av ett belopp av 800 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 samt 5 490 000 kronor för budgetåret 1942/43 för uppförande av garagebyggnader vid truppförbanden.

Utskottet, som biträder vad i propositionen föreslagits, tillstyrker, att för uppförande av garagebyggnader vid truppförbanden anvisas 800 000 kronor

å tilläggsstat för innevarande budgetår och 5 490 000 kronor för budgetåret 1942/43.

EXERCISBYGGNADER.

I propositionen har föreslagits, att för uppförande av exercisbyggnader vid sådana förband, som med hänsyn till klimatiska förhållanden äro i behov av sådana byggnader, anvisas dels 245 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår, dels 1 080 000 kronor för budgetåret 1942/43.

1941 års försvarsutredning hade funnit önskvärt, att exercisbyggnader uppfördes vid vissa truppförband, där sådan byggnad för närvarande saknades, och beräknat medelsbehovet härför till 4 400 000 kronor.

Departementschefen har icke haft något att i princip erinra mot utredningens förslag. Exercisbyggnad borde emellertid även uppföras vid Norrlands trängkår, varför de sammanlagda kostnaderna för exercisbyggnaderna kunde beräknas till 4 595 000 kronor. För närvarande borde emellertid medel endast anvisas till uppförande av exercishus vid sådana förband, som med hänsyn till klimatiska förhållanden vore i oundgängligt behov av exercisbyggnader. Mest angeläget syntes behovet vara vid Dalregementet, Hälsinge regemente, Gotlands infanteriregemente, Norrlands artilleriregemente, Norrbottens artillerikår, Gotlands artillerikår och Norrlands trängkår. För dessa förbands exercisbyggnader borde medel snarast möjligt ställas till förfogande.

Utskottet ansluter sig till departementschefens förslag i denna del och tillstyrker sålunda, att för ifrågavarande ändamål anvisas 245 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 samt 1 080 000 kronor för budgetåret 1942/43.

SÄRSKILDA BYGGNADSBEHOV.

Krigsskolan. Utskottet ansluter sig till i propositionen framlagt förslag om anvisande för budgetåret 1942/43 av 90 000 kronor för vissa ändringsarbeten m. m. vid krigsskolan.

Infanteriskjutskolan. För påbörjande av vissa byggnadsarbeten vid infanteriskjutskolan har i propositionen föreslagits anvisande för budgetåret 1942/43 av ett belopp av 400 000 kronor.

Departementschefen har i anslutning till förslaget anfört, att han kunde tillstyrka försvarsutredningens förslag om utförande inom en kostnadsram av 850 000 kronor av följande byggnadsarbeten vid infanteriskjutskolan, nämligen vissa förläggningslokaler, bostäder för två officerare och en underofficer, matsalsbyggnad, lektionssalar, förrådslokaler, exercishus samt vissa istandsättningsarbeten.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i propositionen föreslagits, tillstyrker, att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 400 000 kronor.

Artilleriskjutskolan. I propositionen har föreslagits, att för påbörjande av vissa till 920 000 kronor kostnadsberäknade byggnadsarbeten vid artilleriskjutskolan — avseende expeditions-, förläggnings- och skolbyggnader, vissa bostäder, garage, vissa förråd samt diverse istandsättningsarbeten — skall för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 400 000 kronor.

Departementschefen har anfört, att chefen för armén i sitt yttrande över försvarsutredningens betänkande framfört förslag om vissa ytterligare byggnadsarbeten vid artilleriskjutskolan, vilka, enligt vad departementschefen anfört i försvarspropositionen, syntes förtjäna beaktande. Emellertid funne sig departementschefen i förevarande sammanhang böra i avbidan på ytterligare utredning begränsa sig till att föreslå de ovan angivna byggnadsföretagen.

Mot vad sålunda föreslagits och anförts har utskottet ingen annan erinran att framställa än att det för ifrågavarande byggnadsarbeten beräknade beloppet torde böra minskas med 40 000 kronor med hänsyn till vad i försvarspropositionen under rubriken Artilleriskjutskolan anförts beträffande kostnaderna för chefsbostad vid skolan. Utskottet tillstyrker sålunda, att för påbörjande av vissa byggnadsarbeten vid artilleriskjutskolan för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 360 000 kronor.

Luftvärnsskjutskolan. Med biträdande av vad i förevarande proposition i denna fråga anförts tillstyrker utskottet, att för budgetåret 1942/43 anvisas 300 000 kronor för påbörjande av vissa till 780 000 kronor kostnadsberäknade byggnadsarbeten vid luftvärnsskjutskolan.

Infanteriets och kavalleriets officersaspirantskola. I propositionen har föreslagits, att för bestridande av under budgetåret 1942/43 förutsedda kostnader för tillgodoseende av lokalbehovet för infanteriets och kavalleriets officersaspirantskola skall anvisas ett belopp av 600 000 kronor.

Departementschefen har erinrat, att han vid anmälan av försvarspropositionen framhållit, att ett nytt etablissement måste uppföras för skolan, var densamma än komme att förläggas. Därvid hade med avseende på valet av förläggningsort förutsatts, att Kungl. Maj:t skulle äga att, därest riksdagen ej hade något att däremot erinra, träffa avgörande i ärendet, sedan erforderlig utredning förebragts, samt med avseende på kostnaderna, att valet av förläggningsplats om möjligt skulle ske på sådant sätt, att byggnads-kostnaderna i görligaste mån nedbringades.

Enligt vad departementschefen vidare i förevarande proposition anfört, framstode det som en nödvändighet, att denna fråga snarast bringades till en lösning. Tills vidare borde man i enlighet med försvarsutredningens förslag räkna med att ett nytt etablissement uppfördes. Departementschefen utginge från att ett dylikt etablissement skulle kunna utföras inom en kost-

nadsram av 1 420 000 kronor, eventuella markförvärv däri icke inräknade, varvid förutsattes, att en del av skolans lokalbehov tillgodosåges genom anlåtande av redan förefintliga lokaler. Av det angivna beloppet borde 600 000 kronor anvisas för budgetåret 1942/43. Kungl. Maj:t borde äga att med anlåtande av detta belopp vidtaga de åtgärder för förläggningsfrågans lösande, som kunde befinnas lämpliga. Departementschefen förutsatte därvid, att medlen skulle kunna disponeras jämväl för sådana ändringsarbeten, som kunde visa sig erforderliga, därest förläggningen anslötes till ett redan befintligt etablissemment.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i förevarande proposition anförts rörande nytt etablissemment för infanteriets och kavalleriets officersaspirantskola, tillstyrker, att för ändamålet anvisas 600 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Gudhems remontdepå. Utskottet, som ansluter sig till i propositionen framlagt förslag om anvisande av ett belopp av 100 000 kronor för vinterboning av stallar samt uppförande av bostäder för en underofficer och tre hästskötare vid Gudhems remontdepå, tillstyrker, att av nämnda belopp 20 000 kronor anvisas för innevarande budgetår och återstoden för budgetåret 1942/43.

Försvarsväsendets läroverk. I propositionen har föreslagits, att för budgetåret 1942/43 skall anvisas ett belopp av 750 000 kronor för påbörjande av skolbyggnad för försvarsväsendets läroverk i Uppsala och i samband därmed vissa ändringsarbeten inom arméns underofficersskolas etablissemment, vilka byggnadsföretag kostnadsberäknats till sammanlagt 1 750 000 kronor.

Departementschefen har, under åberopande av en genom försvars- och socialdepartementens försorg utförd utredning i ämnet, föreslagit, att den nya skolbyggnaden för försvarsväsendets läroverk skall förläggas på underofficersskolans nuvarande markområde. Läroverket borde jämväl disponera vissa av underofficersskolans nuvarande lokaler. Med iakttagande av sträng återhållsamhet beräknades kostnaderna för byggnadsföretaget, inklusive utgifter för ändringsarbeten inom underofficersskolans etablissemment, skola kunna hållas inom den av försvarsutredningen angivna kostnadsramen, 1 750 000 kronor. För påbörjande av byggnadsföretaget syntes för budgetåret 1942/43 ett belopp av 750 000 kronor bliva tillräckligt.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad i propositionen föreslagits beträffande byggnadsarbeten för försvarsväsendets läroverk, tillstyrker, att för påbörjande av ifrågavarande arbeten anvisas ett belopp av 750 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Verkstäder för Skånska pansarregementet och Södermanlands pansarregemente. Utskottet, som icke funnit anledning till er-

inran mot i propositionen framlagt förslag, tillstyrker, att av för ifrågasvarande ändamål beräknat belopp — tillhoppa 2 000 000 kronor — å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas 200 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1942/43 800 000 kronor.

B. Av arméförvaltningen föreslagna byggnadsarbeten m. m.

Departementschefen har anfört, att han under förevarande rubrik på grundval av framställningar från arméförvaltningen och vissa i övrigt framställda förslag om anslag till byggnadsarbeten funnit sig böra föreslå Kungl. Maj:t att förelägga årets riksdag medelsäskanden i den omfattning, som i det följande anges. Kostnaderna ha upptagits i förenämnda vid propositionen fogade tablå under en särskild avdelning B. Av arméförvaltningen föreslagna byggnadsarbeten m. m.

Ordnande av förläggningen vid Grytans skjutfält. I propositionen har föreslagits, att för förbättrande av förläggningsförhållandena vid Grytans skjutfält skall anvisas ett belopp av 200 000 kronor, därav 50 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 150 000 kronor å riksstaten för nästa budgetår.

Departementschefen har erinrat, att riksdagen i anledning av propositionen 1940 U: 73 anvisat ett reservationsanslag av 180 000 kronor, vilket disponerats för utförande av två byggnader för manskapsförläggning vid Grytans skjutfält. I skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår hade arméförvaltningen anmält behov av ytterligare byggnadsarbeten vid skjutfältet för tillhoppa 1 010 000 kronor. Departementschefen kunde icke för närvarande tillstyrka, att hela det av arméförvaltningen äskade beloppet ställdes till förfogande, utan ansåge, att ett belopp av 200 000 kronor borde anvisas till utförande av de mest angelägna arbetena. Det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse meddela beslut rörande medlens disponerande. På prövning framdeles borde ankomma om och i vad mån ytterligare medel borde ställas till förfogande.

Med instämmande i vad departementschefen i frågan anfört tillstyrker utskottet, att för vissa byggnadsarbeten vid Grytans skjutfält anvisas 50 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 och 150 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Ombyggnad av matinrättningen vid Norrbottens regemente. I propositionen har föreslagits, att för utbyggnad av matinrättningen vid Norrbottens regemente skall anvisas ett belopp av 600 000 kronor, därav å tilläggsstat för innevarande budgetår 100 000 kronor och för budgetåret 1942/43 500 000 kronor.

Departementschefen har erinrat, att riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t (proposition 1940 U: 73) anvisat ett reservationsanslag av 160 000 kronor

till vissa om- och tillbyggnader vid Norrbottens regemente. I skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår hade arméförvaltningen med anförande av särskilda skäl hemställt om anvisande av ytterligare 600 000 kronor för tillbyggnad av regementets matinrättning. Departementschefen funne en sådan tillbyggnad motiverad.

Utskottet tillstyrker, att för utbyggnad av matinrättningen vid Norrbottens regemente anvisas 100 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 samt 500 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Ombyggnad av matinrättningen å Marma skjutfält. Utskottet tillstyrker i propositionen framlagt förslag om anvisande av 190 000 kronor för ifrågavarande ändamål, därav 90 000 kronor för innevarande budgetår och återstoden för budgetåret 1942/43.

Marketenteribyggnad m. m. å Revingehed. I propositionen har föreslagits anvisande av 130 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår samt 600 000 kronor för budgetåret 1942/43 för uppförande av marketenteribyggnad, skolbyggnad och gymnastikbyggnad å Revingehed.

Departementschefen har anfört, att en förbättring av marketenterilokalerna på Revingehed syntes vara i hög grad av behovet påkallad redan under nuvarande förhållanden. Än mer angeläget syntes det vara att genomföra ifrågavarande förbättringsarbeten därest, såsom i försvarspropositionen förordats, Revingehed komme att utgöra permanent förläggningsplats för en del av Södra skånska infanteriregementet. 1940 års militära byggnadsutredning, som besökt Revingehed, hade betecknat behovet av de i förevarande proposition föreslagna byggnadsarbetena såsom trängande. Mot ett av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse såsom erforderligt beräknat belopp för ifrågavarande byggnadsföretag, 730 000 kronor, hade departementschefen intet att erinra men förutsatte, att 1940 års militära byggnadsutredning bereddes tillfälle att yttra sig beträffande uppgjorda ritningar och definitiva kostnadsberäkningar, innan dispositionsbeslut rörande medlens användning meddelades.

Utskottet, som i sitt utlåtande nr 2 lämnat utan erinran ett i försvarspropositionen framlagt förslag om Södra skånska infanteriregementets organisering som motorinfanteriregemente med delad förläggning i Ystad och Revingehed, har vid sådant förhållande intet att erinra mot vad i propositionen föreslagits beträffande byggnadsarbeten å Revingehed. Utskottet tillstyrker sålunda, att för ändamålet anvisas 130 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 600 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Ordnande av kraftförsörjningen vid Hälsinge och Älvsborgs regementen. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot i pro-

positionen framlagt förslag, tillstyrker, att för ifrågavarande ändamål anvisas 45 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utvidgning av vattenverken i Boden och Karlsborg. I propositionen har föreslagits, att för påbörjande av en till sammanlagt 1 150 000 kronor kostnadsberäknad ombyggnad av ifrågavarande vattenverk skall för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 400 000 kronor.

Departementschefen, som åberopat vissa av arméförvaltningen företagna utredningar i ärendet, har uttalat, att en ombyggnad av vattenverken i Boden och Karlsborg borde ske i huvudsaklig överensstämmelse med ett av nämnda ämbetsverk i skrivelse rörande medelsbehovet för budgetåret 1942/43 framställt förslag. Kostnaderna för vattenverkens modernisering, 1 150 000 kronor, vore emellertid betydande och borde fördelas över mer än ett budgetår. För arbetenas påbörjande borde för nästa budgetår anvisas ett belopp av 400 000 kronor, medan med anvisande av ytterligare erforderliga medel syntes kunna anstå till senare budgetår.

Utskottet finner en ombyggnad av vattenverken i Boden och Karlsborg på sätt i propositionen föreslagits erforderlig och tillstyrker, att för påbörjande av ifrågavarande arbeten anvisas ett belopp av 400 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Istandsättning av vattenledningsnätet m. m. vid Göta artilleriregemente. I propositionen har föreslagits, att för ifrågavarande ändamål skall anvisas ett belopp av 110 000 kronor, därav 50 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och återstoden, 60 000 kronor, för budgetåret 1942/43.

Departementschefen har med åberopande av vissa av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse lämnade uppgifter framhållit, att en omläggning av vattenlednings- och avloppsnäten vid Göta artilleriregemente vore i hög grad av behovet påkallad.

Utskottet, som icke finner anledning till erinran mot det i propositionen framlagda förslaget, tillstyrker, att för ändamålet anvisas 50 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 samt 60 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Vattenreningsfilter vid infanteriskjutskolan. Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i propositionen i denna fråga anförts, tillstyrker, att för ifrågavarande ändamål anvisas ett belopp av 45 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Vissa sjukhuslokaler på Gotland. I propositionen har föreslagits, att för uppförande av vissa sjukhuslokaler på Gotland skall för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 312 500 kronor såsom kapitalinvestering i arméförvaltningens delfond av försvarsväsendets fastighetsfond.

Departementschefen har förklarat sig kunna i allt väsentligt biträda en av 1940 års militära byggnadsutredning framlagd plan för lösning av sjukvårdsfrågorna på Gotland, innebärande uppförande av en sjukbarack vid Gotlands infanteriregemente, ett truppförbandssjukhus vid Gotlands artillerikår, en reservplatsbarack å Visborgs slätt, en sjukbarack samt en reservplatsbarack vid Tingstäde, en reservplatsbarack vid Tofta skjutfält, ett truppförbandssjukhus med sjukbarack vid Gotlands kustartillerikår i Fårösund samt en reservplatsbarack å Fårön. Av kostnaderna, sammanlagt 802 000 kronor, kunde enligt utredningens mening 200 000 kronor bestridas av ett av 1940 års urtima riksdag anvisat anslag för ordnande av förläggningen vid Gotlands kustartillerikår, varför nu erfordrades 602 000 kronor, varav 312 500 kronor borde anvisas såsom kapitalinvestering i arméförvaltningens delfond, medan 290 000 kronor erfordrades för ordnandet av de marina sjukhusfrågorna.

Mot de beräknade å arméförvaltningens delfond belöpande kostnaderna hade, enligt vad departementschefen anfört, erinringar icke försports. Vad åter anginge de å marinförvaltningens delfond belöpande kostnaderna för utbyggnadsprogrammets realiserande, ansåge sig departementschefen icke, såsom av marinförvaltningen föreslagits, böra frångå byggnadsutredningens beräkningar utan förutsatte, att utbyggnaden skulle kunna genomföras inom den av utredningen beräknade kostnadsramen. Då emellertid utredning påginge om de markförvärv, som bleve erforderliga vid ett genomförande av förslaget i denna del, borde medel för närvarande, i avbidan på slutförandet av nämnda utredning, icke äskas för uppförande av sjukhusbyggnad för Gotlands kustartillerikår.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad departementschefen i förevarande fråga anfört, tillstyrker, att för vissa sjukhuslokaler på Gotland för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 312 500 kronor.

Ordnande av förläggningen vid ridskolan. I propositionen har föreslagits, att för vissa nybyggnads- och omändringsarbeten vid ridskolan å Strömsholm skall anvisas ett belopp av 818 000 kronor, därav 150 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och återstoden för budgetåret 1942/43.

Departementschefen har anfört, att förslag om viss markreglering mellan ridskolan och Strömsholms hingstdepå framlagts gemensamt av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse och lantbruksstyrelsen, varigenom ridskolans och hingstdepåns områden skulle bliva vart för sig sammanförda till en enhet. Ett genomförande av förslaget, som tillstyrktes av departementschefen, medförde för statsverket kostnader endast såtillvida, att vissa byggnadsarbeten därigenom nödvändiggjordes, kostnadsberäknade till 448 000 kronor. Därjämte föreläge emellertid behov av vissa andra byggnadsarbeten, nämligen uppförande av nytt ridhus samt vinterboning av stallar till en

kostnad av tillhoppa 370 000 kronor, erforderliga på grund av den utökning av verksamheten vid ridskolan, som förutsatts i försvarspropositionen. Samtliga ovannämnda byggnadsarbeten borde utföras i ett sammanhang och igångsättas med det snaraste. Det sammanlagda belopp, 818 000 kronor, som för ändamålet borde ställas till förfogande, föresloges skola anvisas med 150 000 kronor på tilläggsstat för innevarande budgetår och återstoden för budgetåret 1942/43. Det sålunda förordade anslaget vore ej avsett att täcka kostnaderna för vissa i samband med ovannämnda markreglering erforderliga nybyggnads- och ändringsarbeten för hingstdepåns räkning, vilken anslagsfråga syntes komma att anmälas av chefen för jordbruksdepartementet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot de i propositionen framlagda förslagen om markreglering mellan ridskolan och Strömsholms hingstdepå samt om vissa byggnadsarbeten vid ridskolan, tillstyrker, att för ifrågavarande byggnadsarbeten anvisas 818 000 kronor, därav 150 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 och återstoden för budgetåret 1942/43.

Ordnande av förläggningen för arméhundgården och arméhundskolan. I propositionen har föreslagits, att för ifrågavarande ändamål skall anvisas ett belopp av 423 000 kronor, därav 150 000 kronor — innefattande jämväl täckning för en av Kungl. Maj:t genom beslut den 8 augusti 1941 meddelad förskottsanvisning å 93 000 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet under kapitalbudgeten uppförda förskottsanslaget Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet (VII b) — för innevarande budgetår och återstoden, 273 000 kronor, för budgetåret 1942/43.

Departementschefen har framhållit, att sedan arméns hundväsende numera erhållit fastare organisation och utökad personal, det syntes erforderligt att anordna mer tillfredsställande lokaler för arméhundgården och arméhundskolan än de provisoriska och i flera hänseenden bristfälliga, som nu stode till buds. I det ovannämnda anslagsbehovet vore även inräknade kostnader för tjänstebostad åt en vaktmästare. Emellertid kunde det ifrågasättas, huruvida denne verkligen framdeles vore behövlig. Därest befattningen befunnas kunna indragas, borde den för nämnde befattningshavare avsedda bostaden uteslutas ur byggnadsprogrammet, varvid byggnadskostnaderna komme att något minskas.

Utskottet har intet att erinra mot vad i propositionen i frågan anförts och tillstyrker alltså, att för ordnande av förläggningen för arméhundgården och arméhundskolan anvisas 150 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 273 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Nybyggnad för de militära högskolorna. Nybyggnad för krigsarkivet. Departementschefen har anfört, att det syntes nöd-

vändigt, att åtgärder vidtoges för att inom militärstabsbyggnaden bereda ökade utrymmen för försvarsstaben och arméledningen. Nämda byggnad syntes böra helt reserveras för ifrågavarande stabsorgan med därtill direkt anknutna institutioner. De lokaler, som i militärstabsbyggnaden för närvarande disponerades av de militära högskolorna, krigsarkivet och fjärde arméfördelningsstaben, borde sålunda upplåtas för försvarsstabens och arméledningens räkning. För nämnda arméfördelningsstab (fjärde militärbefälsstaben) borde lokaler förhyras. Av praktiska skäl syntes det icke möjligt att på samma sätt lösa lokalfrågan för vare sig de militära högskolorna eller krigsarkivet. Dessa institutioners utrymmesbehov syntes böra tillgodoses i annan ordning.

De militära högskolorna. 1939 års lagtima riksdag anvisade 2 200 000 kronor för påbörjande av en till 4 300 000 kronor kostnadsberäknad byggnad för de militära högskolorna å Ladugårdsgärde, norr om Valhallavägens förlängning åt öster. Den 30 juni 1939 godkände Kungl. Maj:t av byggnadsstyrelsen ingivna ritningar att i huvudsak läggas till grund för uppförande å angiven plats av nybyggnad för de militära högskolorna. Emellertid föreskrev Kungl. Maj:t sedermera genom beslut den 30 december 1939 — i anslutning till vad i ämnet anförts i propositionen 1939 U: 39 — att de egentliga byggnadsarbetena icke finge påbörjas förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd.

Departementschefen har uttalat, att det byggnadsprogram för de militära högskolorna, om vilket riksdagen redan fattat beslut och för vars genomförande medel delvis redan stode till förfogande, nu borde fullföljas. Emellertid borde genom 1940 års civila byggnadsutrednings försorg de föreliggande byggnadsplanerna underkastas förnyad granskning i syfte att i görligaste mån nedbringa kostnaderna. Därvid borde jämväl beaktas de ändringar i skolornas organisation, som förutsatts i försvarspropositionen, varförutom frågan om byggnadens förläggning borde upptagas till förnyat övervägande med beaktande av de jämkningar, som kunde vara erforderliga med hänsyn till förläggningen av marinens och flygvapnets ämbetsbyggnader på Ladugårdsgärde. Det syntes få ankomma på Kungl. Maj:t att i dessa hänseenden efter slutförd utredning fatta beslut. Då de för högskolebyggnaden redan anvisade medlen syntes förslå för byggnadskostnadernas bestridande under budgetåret 1942/43, syntes de ytterligare medel, som kunde visa sig erforderliga, böra anvisas först för budgetåret 1943/44.

Krigsarkivet. I propositionen har föreslagits, att för påbörjande av en till 1 350 000 kronor kostnadsberäknad ny byggnad för krigsarkivet skall för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 500 000 kronor.

Departementschefen har förordat, att en särskild byggnad skall uppföras för krigsarkivet på ett område norr om Valhallavägen i hörnet av denna gata och Värtavägen i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnads-

styrelsen utarbetat förslag. Även detta byggnadsföretag syntes emellertid böra underkastas granskning av 1940 års civila byggnadsutredning. Byggnadskostnaderna syntes — med reservation för den kostnadsminskning, vartill den ytterligare granskningen av byggnadsprogrammet kunde föranleda — kunna beräknas till 1 350 000 kronor, vartill komme kostnader för arkivaliehyllor med omkring 200 000 kronor samt kostnader för inredning i övrigt. Frågan om medelsanvisning för arkivaliehyllor och annan inredning borde först framdeles, när byggnaden nalkades sin fullbordan, upptagas till övervägande efter framställning från vederbörande myndigheter. De för bestriktande av byggnadskostnaderna erforderliga anslagsmedlen syntes böra uppdelas på budgetåren 1942/43 och 1943/44. För förstnämnda budgetår syntes för ändamålet böra upptagas ett belopp av 500 000 kronor.

Intill dess nya lokaler iordningställts för de militära högskolorna och krigsarkivet, borde dessa institutioner kvarbli i militärstabsbyggnaden. Det ökade utrymmesbehovet för försvarsstaben och arméledningen borde under denna tid — till den del lokaler icke bleve disponibla genom fjärde arméfördelningsstabens förflyttning — tillgodoses genom tillfällig förhyring av lokaler.

Utskottet, som ansluter sig till den i propositionen uttalade uppfattningen, att den av 1939 års lagtima riksdag beslutade militära högskolebyggnaden nu bör påbörjas med anlåtande av de medel, som för ändamålet redan anvisats av riksdagen, har intet att erinra mot vad departementschefen i förvarande fråga anfört.

På av departementschefen anförda skäl biträder utskottet likaledes det i propositionen framlagda förslaget om uppförande av en särskild byggnad för krigsarkivet och tillstyrker, att till påbörjande av ifrågavarande byggnadsföretag anvisas ett belopp av 500 000 kronor för budgetåret 1942/43.

C. Sammanfattning.

Medelsbehovet för de i det föregående omförmälda byggnadsföretagen har, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, i propositionen beräknats till sammanlagt 44 793 500 kronor, därav å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 4 775 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1942/43 40 018 500 kronor.

Departementschefen har anfört, att praktiska skäl syntes tala för lämpligheten av att dessa belopp anvisades som icke specificerade anslag, beträffande vilkas disposition Kungl. Maj:t borde äga meddela föreskrifter i överensstämmelse med vad i det föregående anförts. Varje särskild i nämnda anslag ingående post syntes i redovisningshänseende böra betraktas såsom reservationsanslag. Departementschefen förutsatte, att Kungl. Maj:t skulle, därest besparing å för visst ändamål beräknat belopp uppkomme eller kunde

beräknas uppkomma, äga medgiva, att denna besparing finge tagas i anspråk för täckande av merkostnader för andra med vederbörande anslag avsedda byggnadsarbeten. Anslagen syntes böra avrundas till 4 800 000 kronor respektive 40 000 000 kronor.

Arméförvaltningen (dess vederbörande departement) hade, enligt vad departementschefen anförde, i skrivelsen rörande medelsbehovet för budgetåret 1942/43 eller i särskilda skrivelser hemställt om anvisande av medel för åtskilliga ändamål, för vilkas tillgodoseende i tidigare framlagda propositioner eller i förevarande proposition icke beräknats medel. För närvarande ansågo sig departementschefen icke böra förordna medelsanvisning för dessa ändamål. Dessa anslagsfrågor syntes få göras till föremål för förnyad framställning från vederbörande förvaltningsmyndighets sida, därest skäl för desamma framdeles alltså skulle finnas föreligga.

Av det förut anförda framgår, att utskottet kunnat tillstyrka de förslag rörande medelsanvisningar för olika byggnadsändamål, som i propositionen nr 270 framställts under de särskilda i det föregående angivna rubrikerna, allenast med den avvikelser, att utskottet funnit sig böra förordna, att anslaget för vissa byggnadsarbeten vid artilleriskjutskolan, i enlighet med vad i försvarspropositionen i denna fråga anförts, skall beskäras med 40 000 kronor i förhållande till det i propositionen framlagda förslaget. *Utskottet.*

På grund av vad sålunda anförts och då, med hänsyn till den av utskottet förordade jämkningen, det i propositionen äskade beloppet för innevarande budgetår torde böra minskas med ett avrundat belopp av 50 000 kronor, förordar utskottet, att till de i det föregående angivna byggnadsföretagen under arméförvaltningens delfond anvisas 4 750 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 och 40 000 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Utskottet har intet att erinra mot att de nämnda beloppen på sätt departementschefen föreslagit anvisas som icke specificerade anslag och i redovisningshänseende betraktas såsom reservationsanslag samt att Kungl. Maj:t skall äga medgiva, att om besparing å för visst ändamål beräknat belopp uppkommer eller kan beräknas uppkomma, denna besparing må tagas i anspråk för täckande av merkostnaderna för andra med vederbörande anslag avsedda byggnadsarbeten.

Marinförvaltningens delfond.

I statsverkspropositionen (kapitalbudgeten, bilaga 2, punkten 17) hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilda propositioner i ämnet, under förevarande delfond till vissa byggnadsarbeten m. m. för budgetåret 1942/43 beräkna ett reservationsanslag av 7 500 000 kronor. I propositionen nr 270 har Kungl. Maj:t nu återkommit med definitiva medelsäskanden för de byggnadsföretag, för vilka ifrågavarande belopp beräknats,

samt därjämte anmält vissa medelsbehov, som syntes böra tillgodoses över tilläggsstat för innevarande budgetår.

A. Vissa för marinen gemensamma anslag.

Brännoljecisterner för flottan. Utskottet ansluter sig till i propositionen framlagt förslag om anvisande för budgetåret 1942/43 av 400 000 kronor för påbörjande av vissa till 2 498 000 kronor kostnadsberäknade brännoljecisterner för flottan.

Centralförråd för marinens intendenturmateriel. I propositionen har föreslagits anvisande för nästa budgetår av 325 000 kronor för ett centralförråd för marinens intendenturmateriel.

Departementschefen har anfört, att ett centralförråd för marinens intendenturmateriel borde komma till utförande och att detsamma icke, såsom av 1940 års militära byggnadsutredning ifrågasatts, borde sammankopplas med någon av arméns motsvarande anläggningar. Emellertid hade vad i ärendet anförts i fråga om valet av förläggningsplats syntes giva vid handen, att ytterligare utredning i detta hänseende erfordrades, innan definitivt beslut i frågan fattades. Då det vore angeläget, att förrådet snarast möjligt komme till stånd, borde för nästa budgetår äskas för byggnadsföretagets genomförande erforderliga medel. Det syntes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om plats för anläggningen och rörande huvudritningar för byggnaden.

Utskottet, som icke finner anledning till erinran mot vad departementschefen sålunda anfört, tillstyrker, att för centralförråd för marinens intendenturmateriel anvisas 325 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Vissa inbyggnader i artilleri-, min- och torpedförråd. I propositionen har föreslagits anvisande för ifrågavarande ändamål av 300 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår samt 1 000 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Departementschefen har framhållit, att vissa kompletterande åtgärder befunnits erforderliga i avsikt att nedbringa fuktighetsgraden inom ett antal marina förrådslokaler. Enär alltjämt viss osäkerhet syntes råda i fråga om lämpligaste sättet för förrådens kompletterande i angivna hänseenden, borde beträffande vissa detaljer ytterligare utredning verkställas. Vad i ärendet förekommit hade dock givit vid handen nödvändigheten av att ifrågavarande anordningar med det snaraste komma till stånd. Kostnaderna syntes enligt departementschefens mening kunna hållas inom ett belopp av 1 300 000 kronor.

Utskottet tillstyrker, att för ifrågavarande ändamål anvisas 300 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 1 000 000 kronor för budgetåret 1942/43.

B. Byggnadsarbeten inom Norrlandskustens marindistrikt.

Vissa byggnadsarbeten för Gustafsviks örlogsdepå. I propositionen har föreslagits att för påbörjande, enligt Kungl. Maj:ts beprövande, av de av försvarsutredningen föreslagna byggnadsarbeten vid Gustafsviks örlogsdepå, som finnas mest angelägna, skall för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 500 000 kronor.

Departementschefen har erinrat om att försvarsutredningen beräknat kostnaderna för utbyggandet av örlogsdepån till 4 655 000 kronor, därav 150 000 kronor för markförvärv. På marinförvaltningen borde ankomma att i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1943/44 framlägga detaljerat förslag rörande genomförandet av det av försvarsutredningen framlagda byggnadsprogrammet till den del detta funnes böra förverkligas. Härvid borde beaktas vad i försvarspropositionen anförts beträffande uppskov med utförandet av vissa byggnadsarbeten.

Mot vad i propositionen föreslagits finner utskottet icke anledning till erinran, och utskottet tillstyrker sålunda, att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 500 000 kronor.

C. Byggnadsarbeten inom Ostkustens marindistrikt.

Ändringsarbeten å sjökrigsskolans byggnad. I förevarande proposition har föreslagits, att för ändringsarbeten å sjökrigsskolans nuvarande byggnad för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 40 000 kronor.

Departementschefen har anfört, att enligt försvarsutredningens förslag den nuvarande sjökrigsskolebyggnaden lämpligen borde, sedan sjökrigsskolan flyttat till sitt nya etablissement, omändras till kanslihus åt chefen för marindistriktet. Häremot vore i och för sig intet att erinra. Emellertid borde åt Kungl. Maj:t överlämnas att avgöra, om icke nämnda byggnad med större fördel kunde användas för annat ändamål.

Utskottet, som icke finner anledning till erinran mot vad departementschefen sålunda anfört, tillstyrker, att för ändamålet för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 40 000 kronor.

Förläggnings- och förplägnadsanstalter å Bergholmen. Ombyggnad av f. d. Ing. 1 V:s kasern i Vaxholm. Värmeledning i tre manskapsbaracker. Exercishall med mätthus för Vaxholms kustartilleriregemente. Mässbyggnad för underofficerare å Korsö. Omläggning av de elektriska ledningarna å Rindö, Vaxön och Värmdö. Med tillstyrkan av vad i propositionen under förevarande rubriker anförts föreslår utskottet, att för budgetåret 1942/43 anvisas

- a) till Förläggnings- och förplägnadsanstalter å Bergholmen ett belopp av 54 000 kronor;
- b) till Ombyggnad av f. d. Ing. 1 V:s kasern i Vaxholm ett belopp av 190 000 kronor;
- c) till Värmeledning i tre manskapsbaracker ett belopp av 60 000 kronor;
- d) till Exercishall med mätthus för Vaxholms kustartilleriregemente ett belopp av 250 000 kronor;
- e) till Mässbyggnad för underofficerare å Korsö ett belopp av 25 000 kronor; samt
- f) till Omläggning av de elektriska ledningarna å Rindö, Vaxön och Värmdö ett belopp av 40 000 kronor.

Tjänstebostäder för officerare och underofficerare. I propositionen har föreslagits, att för budgetåret 1942/43 skall anvisas 400 000 kronor till nybyggnad av tjänstebostäder för officerare och underofficerare vid Stockholms kustartilleriförsvar och Vaxholms kustartilleriregemente samt 200 000 kronor för modernisering och ombyggnad av tjänstebostäder.

Under hänvisning till vad i försvarspropositionen anförts i fråga om inrättande av tjänstebostäder har departementschefen i förevarande proposition uttalat, att slutlig ställning till frågan, huru tjänstebostadsförhållandena för här ifrågavarande personal borde ordnas, icke för närvarande kunde tagas. Då emellertid förhållandena enligt departementschefens mening otvivelaktigt vore sådana, att det icke vore möjligt att i avbidan på ytterligare utredning skjuta hela denna fråga på framtiden, borde för budgetåret 1942/43 beräknas dels ett belopp av 400 000 kronor för nybyggnad av tjänstebostäder och dels ett belopp av 200 000 kronor för modernisering och ombyggnad av sådana bostäder. Departementschefen förutsatte, att det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att, på sätt i försvarspropositionen föreslagits, disponera förstnämnda belopp på lämpligaste sätt, sålunda även för uppförande, därest så skulle befinnas möjligt, av ett antal bostäder av egnahemskaraktär.

Utskottet, som erfarit att Vaxholms stad hyser stort intresse för och är beredd att vidtaga åtgärder för underlättande av egnahemsbebyggelse till förmån för den fast anställda personalen vid kustartilleriet i Vaxholm, bidrader vad i propositionen anförts och tillstyrker alltså, att för budgetåret 1942/43 anvisas 400 000 kronor till nybyggnad av tjänstebostäder för officerare och underofficerare samt 200 000 kronor till modernisering och ombyggnad av sådana bostäder.

D. Byggnadsarbeten inom Gotlands marindistrikt.

Exercishall med mätthus för Gotlands kustartillerikår. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot i propositionen framlagt förslag, tillstyrker att för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 200 000 kronor.

E. Byggnadsarbeten inom Sydkustens marindistrikt.

Ombyggnad och inredning av flottans bevärbeklädnads- samt av flottans stambeklädnadsförråd. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot i propositionen framlagt förslag, tillstyrker att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43 anvisas 195 000 kronor, därav 130 000 kronor för bevärbeklädnadsförrådet och 65 000 kronor för stambeklädnadsförrådet.

Tillbyggnad av matinrättningen samt utvidgning av panncentralen vid kasern Ankarstierna. Vissa nybyggnader vid kasern Ankarstierna. Ny kanslibyggnad för chefen för Karlskrona örlogsstation. Utskottet anser i likhet med departementschefen, att vissa av de byggnadsarbeten, som föreslagits av försvarsutredningen för förbättrande av förlägningsförhållandena i Karlskrona, snarast möjligt böra komma till utförande. Utskottet tillstyrker sålunda i propositionen framlagda förslag om anvisande av följande belopp, nämligen

a) för Tillbyggnad av matinrättningen samt utvidgning av panncentralen vid kasern Ankarstierna

dels 70 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42,

dels 75 000 kronor för budgetåret 1942/43;

b) till Vissa nybyggnader vid kasern Ankarstierna

dels 100 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42,

dels 800 000 kronor för budgetåret 1942/43;

c) till Ny kanslibyggnad för chefen för Karlskrona örlogsstation

dels 75 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42,

dels 250 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Vissa byggnadsarbeten för flottans sjömansskola. I propositionen har föreslagits, att till vissa byggnadsarbeten för flottans sjömansskola för budgetåret 1942/43 skall anvisas ett belopp av 400 000 kronor.

Departementschefen har utgått ifrån att den i försvarspropositionen förordade sjömansskolan — därest förslaget om dess organiserande vinner bifall — skall förläggas till f. d. Karlskrona grenadjärregementets kasern. Kostnaderna för såväl nybyggnads- som ändringsarbeten i kasernetablissemnet hade av försvarsutredningen beräknats till omkring 2 280 000 kronor. Då det uppenbarligen för närvarande icke vore möjligt att i detalj överblicka de ändringsarbeten, som komme att bli nödvändiga, borde det ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande rörande byggnadsprogrammens detaljer, varvid förutsatts, att alla möjligheter för kostnadernas nedbringande skulle tillvaratagas och att den av utredningen angivna kostnadsramen icke skulle överskridas.

Departementschefen har förordat, att ett belopp av 400 000 kronor anvisas för budgetåret 1942/43 för arbetenas påbörjande. Därutöver böra tidi-

gare för vissa ändringsarbeten inom kasernetablissemnet anvisade medel, 250 000 kronor, tagas i anspråk för samma ändamål.

I motionen I: 253 har herr Emil Petersson ifrågasatt, om icke skäl föreligga att disponera de för marinmyndigheterna tillgängliga byggnaderna i Karlskrona på annat sätt än som i försvarspropositionen, och därmed jämväl i förevarande proposition, förutsatts. Motionären har med hänsyn härtill hemställt, att riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t om ytterligare utredning rörande dispositionen av förläggningslokaler m. m. i Karlskrona. Utskottet finner visserligen icke anledning föreligga för en framställning om en sådan särskild utredning och tillstyrker alltså, att nu till vissa byggnadsarbeten för flottans sjömansskola för budgetåret 1942/43 anvisas 400 000 kronor. Emellertid vill utskottet i anslutning därtill förorda, att vid byggnadsprogrammets mera detaljerade utformning fortsatt uppmärksamhet ägnas frågan om den lämpligaste dispositionen av de statliga byggnaderna i Karlskrona. Under erinran om vad utskottet i annat sammanhang anfört rörande anslagsmedlens disposition vill utskottet uttala, att det icke torde böra föreligga hinder för Kungl. Maj:t att vid dispositionen av såväl denna anslagspost som övriga för byggnadsarbeten i Karlskrona beräknade anslagsmedel vidtaga de ändringar i byggnadsprogrammet, som må befinnas lämpliga. Utskottet har intet att erinra mot förslaget, att jämväl tidigare anvisade anslagsmedel, som avsetts för ändringsarbeten inom f. d. Karlskrona grenadjärregementets kasern, skola få tagas i anspråk för angivna ändamål.

Modernisering och utvidgning av artilleriskjutbanan vid Karlskrona örlogsvarv. Förbättringar å elektriska kraftnätet vid Karlskrona örlogsvarv. Modernisering av maskinverkstaden vid ingenjördepartementet vid Karlskrona örlogsvarv. Utökning av värmecentralen vid arbetsgruppen IH vid Karlskrona örlogsvarv. Iståndsättning av projektilförrådsbyggnad vid Karlskrona örlogsvarv. Med tillstyrkande av i propositionen framlagda förslag till vissa moderniseringar och förbättringar vid Karlskrona örlogsvarv föreslår utskottet, att riksdagen må anvisa

a) till Modernisering och utvidgning av artilleriskjutbanan vid Karlskrona örlogsvarv för budgetåret 1942/43 ett belopp av 160 000 kronor;

b) till Förbättringar å elektriska kraftnätet vid Karlskrona örlogsvarv för budgetåret 1942/43 ett belopp av 71 000 kronor;

c) till Modernisering av maskinverkstaden vid ingenjördepartementet vid Karlskrona örlogsvarv å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 ett belopp av 55 000 kronor;

d) till Utökning av värmecentralen vid arbetsgruppen IH vid Karlskrona örlogsvarv å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 ett belopp av 30 000 kronor; samt

c) till Iståndsättning av projektilförrådsbyggnad vid Karlskrona örlogsvarv för budgetåret 1942/43 ett belopp av 80 000 kronor.

Förlängning av Oscarsdockan m. m. I propositionen har föreslagits, att för angivna ändamål skall för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 50 000 kronor.

Marinförvaltningen anförde i sin skrivelse angående medelsbehovet för nästkommande budgetår, att sedan beslut fattats om byggande av två kryssare, dockningsmöjligheter i god tid borde anordnas för fartygen i fråga. Med hänsyn härtill borde Oscarsdockan i Karlskrona förlängas från 140 meter till cirka 185 meter. De nuvarande läns-pumparna till nämnda docka vore starkt förslitna, så att deras kapacitet högst avsevärt nedgått. Läns-pumparna borde sålunda utbytas, även om dockan icke skulle förlängas, men i och med dockans ökning bleve kravet ännu mera påtagligt. Därjämte borde vissa anordningar vidtagas för utnyttjande av de s. k. nya dockornas pumpmaskineri vid Oscarsdockans länsning. Kostnaderna för angivna arbeten kunde beräknas till 460 000 kronor, därav för budgetåret 1942/43 230 000 kronor.

Departementschefen har anslutit sig till marinförvaltningens förslag men med hänsyn till tidpunkten för kryssarnas färdigställande ansett, att arbetena skulle kunna bedrivas i långsammare tempo än marinförvaltningen tänkt sig, varför för nästa budgetår borde anvisas allenast 50 000 kronor för arbetenas påbörjande.

Utskottet, som icke finner anledning till erinran mot vad i propositionen anförts beträffande förevarande fråga, tillstyrker, att för förlängning av Oscarsdockan m. m. för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 50 000 kronor.

Förlängning av Gamla dockan. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot därom i propositionen framlagt förslag, tillstyrker, att för förlängning av Gamla dockan för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 150 000 kronor.

Byggnadsarbeten för Blekinge kustartilleriförsvar och Karlskrona kustartilleriregemente. Under förevarande rubrik ha i propositionen framlagts vissa förslag till byggnadsarbeten i Karlskrona, vilka föranletts av de i försvarspropositionen föreslagna ändringarna i kustartilleriets organisation.

Utskottet har, under hänvisning till vad utskottet vid behandlingen av frågan om anslag till vissa byggnadsarbeten för flottans sjömansskola anförde i anledning av motionen I: 253, i princip intet att erinra mot de i propositionen under förevarande rubrik upptagna byggnadsfrågorna.

Utskottet, som intet har att erinra emot att tidigare för ombyggnad av f. d. ingenjörkasernen anvisade medel disponeras på sätt departementschefen föreslagit, finner sig därför böra i enlighet med propositionen tillstyrka, att för nedanstående ändamål följande belopp anvisas, nämligen:

a) till Ombyggnad av f. d. ingenjörkasernen ett belopp av 175 000 kronor för budgetåret 1942/43;

b) till Exercishall med mätthus för Karlskrona kustartilleriregemente ett belopp av 225 000 kronor för budgetåret 1942/43;

c) till Utbyggnad av matinrättningen samt utökning av manskapsmässen å Oscarsvärn

dels 40 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår,

dels 60 000 kronor för budgetåret 1942/43;

d) till Barack å Oscarsvärn för bataljonsstab m. m.,

dels 15 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår,

dels 40 000 kronor för budgetåret 1942/43;

e) till Kaserner m. m. å Oscarsvärn, för vilka arbeten kostnaderna totalt beräknats till 800 000 kronor, ett belopp av 500 000 kronor för budgetåret 1942/43.

F. Byggnadsarbeten inom Västkustens marindistrikt.

Gymnastik- och exercisbyggnad vid Göteborgs örlogsdepå. För ifrågavarande ändamål har i propositionen beräknats ett belopp av 300 000 kronor för nästa budgetår.

Försvarsutredningen föreslog ett flertal iståndsättnings-, omändrings- och nybyggnadsarbeten vid Göteborgs örlogsdepå.

Departementschefen har emellertid anfört, att han vore tveksam, huruvida vissa föreslagna ändringsarbeten borde komma till utförande, och ansåge sig över huvud taget icke beredd att nu taga ställning till de föreslagna ändrings- och nybyggnadsarbetena i vidare mån än att ett nytt gymnastik- och exercishus med badstudad nu borde uppföras. För detta ändamål synetes en medelsanvisning av 300 000 kronor vara tillräcklig.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i propositionen anförts, tillstyrker att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43 anordnas 300 000 kronor.

Iståndsättnings-, omändrings- och nybyggnadsarbeten för Göteborgs kustartilleriförsvar och Älvsborgs kustartilleriregemente. I propositionen har under förevarande rubrik upptagits dels ett belopp av 1 800 000 kronor för nästa budgetår, dels ock ett belopp av 200 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Försvarsutredningen beräknade totalkostnaderna för ifrågavarande arbeten till 7 875 000 kronor samt därutöver för markförvärv ett belopp av

1 200 000 kronor. Huvuddelen av de sålunda beräknade kostnaderna belöpte å erforderliga nybyggnadsarbeten för förläggning av Älvsborgs kustartilleriregemente.

Departementschefen, som betonat angelägenheten av att byggnadsföretaget skulle kunna i god tid planeras och utan dröjsmål igångsättas, har ansett, att försvarsutredningens kostnadsberäkningar kunde i stort sett godtagas. På vanligt sätt borde emellertid byggnadsprogrammet granskas genom Kungl. Maj:ts försorg, varvid jämkningar kunde befinnas erforderliga. Departementschefen utginge emellertid från att den av utredningen angivna kostnadsramen icke skulle behöva överskridas. För byggnadsarbetenas påbörjande borde nu ett belopp av 2 000 000 kronor anvisas, varav 200 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utskottet har intet att erinra mot vad i propositionen härutinnan anförts och tillstyrker att för ifrågavarande ändamål anvisas 200 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 1 800 000 kronor för budgetåret 1942/43.

G. Administrationskostnader och oförutsedda utgifter.

Utskottet tillstyrker på i propositionen anförda skäl, att till Kungl. Maj:ts förfogande för bestridande av administrationskostnader och oförutsedda utgifter ställes ett belopp av 400 000 kronor, varav 50 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår.

H. Sammanfattning.

De belopp, som enligt förestående redogörelse i propositionen äskats under försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond, belöpa sig till sammanlagt 935 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 och 9 365 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Departementschefen har föreslagit, att de angivna slutsummorna — avrundade till 950 000 kronor respektive 9 350 000 kronor — skola äskas såsom reservationsanslag samt har framhållit, att vad i propositionen yttrats rörande dispositionen av motsvarande för arméförvaltningens delfond anvisade anslag ägde tillämpning även beträffande nu förevarande anslag.

Utskottet har i det föregående till alla delar tillstyrkt i propositionen framställda anslagsäskanden till sammanlagt 935 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 9 365 000 kronor för budgetåret 1942/43. Under åberopande av vad utskottet anfört under motsvarande avsnitt under arméförvaltningens delfond tillstyrker utskottet, att till vissa byggnadsarbeten m. m. under marinförvaltningens delfond av försvarsväsendets fastighetsfond anvisas dels å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 950 000 kronor, dels ock å riksstaten för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 9 350 000 kronor.

Utskottet.

Flygförvaltningens delfond.

I statsverkspropositionen (kapitalbudgeten, bilaga 2, punkten 21) hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilda propositioner i ämnet, till Vissa byggnadsarbeten m. m. under flygförvaltningens delfond för budgetåret 1942/43 beräkna ett reservationsanslag av 50 000 000 kronor. I propositionen nr 270 har Kungl. Maj:t nu återkommit med definitiva anslagsäskanden för de byggnadsföretag, för vilka ifrågavarande belopp beräknats, samt därjämte anmält vissa medelsbehov, som synts böra tillgodoses över tilläggsstat för innevarande budgetår.

Departementschefen har inledningsvis anfört, att de byggnadsföretag, som försvarsutredningen föreslagit skola komma till utförande i samband med flygvapnets utökning, omfattade större delen av de av flygförvaltningen tidigare i särskilda framställningar upptagna anslagsäskanden för byggnadsföretag, för vilka medel icke redan anvisats eller äskats av riksdagen. Av flygförvaltningens återstående medelsäskanden komme en del att i propositionen upptagas till behandling; de äskanden som därefter kvarstode obehandlade hade departementschefen icke funnit anledning att för närvarande tillstyrka.

Försvarsutredningen hade, enligt vad departementschefen vidare framhållit, yttrat, att vid byggnadskostnadernas fördelning å de olika budgetåren under uppsättningsperioden medel för markförvärv jämte halva kostnaden för flygfält och vägar borde ställas till förfogande om möjligt tre budgetår före respektive anläggnings slutliga färdigställande, att medel för återstående halva kostnad för flygfält och vägar jämte halva kostnaden för byggnader borde ställas till förfogande två budgetår före anläggningens färdigställande samt att resterande hälft för byggnadskostnaderna borde ställas till förfogande budgetåret närmast före anläggningens färdigställande.

Mot de av utredningen anförda allmänna synpunkterna i fråga om ordningen för nyanläggningarnas utförande har departementschefen icke i huvudsak haft något att erinra. Detta uteslöte dock givetvis icke, att i de särskilda fallen modifikationer kunde visa sig erforderliga.

Som en allmän grundsats ville departementschefen framhålla, att i första hand sådana arbeten borde utföras, som vore ägnade att direkt öka flygvapnets styrka och effektivitet och att först i andra hand borde komma i och för sig önskvärda istandsättnings- och förbättringsåtgärder vid redan förefintliga flygförband. Departementschefen hade ansett sig i huvudsak böra förorda det av försvarsutredningen framlagda byggnadsprogrammet. Behovet av vissa av flygförvaltningen därutöver ifrågasatta arbeten syntes, där ej annat i propositionen angäves, få av Kungl. Maj:t bedömas i samband med beslut om anslagsmedlens disposition samt tillgodoses i den mån så befunnes befogat och tillgängliga medel därtill lämnade tillgång.

Under återopande av vad utskottet inledningsvis anfört har utskottet i princip intet att erinra mot vad i propositionen sålunda anförts.

A. Flottiljer.

Västmanlands flygflottilj. I propositionen har föreslagits, att för bestridandet av utgifter för markförvärv och för sådana byggnadsarbeten m. m., som prövades mest angelägna i samband med uppförandet av nytt etablissement vid Hässlö, nu skall anvisas ett belopp av 1 700 000 kronor, varav å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår 200 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1942/43 1 500 000 kronor.

Departementschefen har anfört, att utflyttningen av Västmanlands flygflottilj, med hänsyn till olägenheterna med den nuvarande förläggningen, snarast borde påbörjas. Härför talade även det förhållandet, att lokaler för flygvapnets underofficers-, signal- och tekniska skolor lämpligen borde beredas genom ianspråktagande av det äldre kasernetablissementet. De för flottiljens förflyttning m. m. erforderliga anslagsmedlen kunde — sedan vissa jämkningar i försvarsutredningens beräkningar vidtagits — beräknas till i runt tal 7 300 000 kronor.

Utskottet, som icke finner anledning till erinran mot vad i propositionen anförts, tillstyrker, att för ifrågavarande ändamål anvisas 200 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 1 500 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Roslagens flygflottilj. I propositionen har föreslagits, att för bestridande av kostnaderna för de närmast erforderliga byggnads- och anläggningsarbetena nu skall anvisas ett belopp av 900 000 kronor, varav å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 150 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1942/43 750 000 kronor.

Försvarsutredningen beräknade kostnaderna för de under femårsperioden erforderliga byggnadsarbetena till 1 926 000 kronor. Flygförvaltningen anförde i skrivelse den 24 februari 1942, att för vissa angivna ändamål erfordrades ytterligare 77 000 kronor, därav 60 000 kronor för tjänstebostäder för kökspersonal m. fl.

Departementschefen har framhållit, att riksdagen redan anvisat medel till komplettering av normalskyddsrum och till bombsäkra skyddsrum — för vilka arbeten försvarsutredningen beräknat tillhopa 120 000 kronor — samt att det av utredningen för tjänstebostäder beräknade beloppet, 155 000 kronor, i försvarspropositionen preliminärt förutsatts icke skola erfordras under femårsperioden. I övrigt syntes föreliggande förslag kunna i huvudsak biträdas med de av flygförvaltningen förordade ändringarna. I avbidan på närmare utredning borde äskade anslagsmedel icke tagas i anspråk för anordnande av tjänstebostäder.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i propositionen därom anförts, tillstyrker, att för vissa byggnads- och anläggningsarbeten vid Roslagens flygflottilj anvisas 150 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 750 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Östgöta flygflottilj. I propositionen har föreslagits, att för vissa arbeten vid Östgöta flygflottilj skola anvisas 100 000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 och 700 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Försvarsutredningen beräknade kostnaderna för de vid flottiljen erforderliga arbetena till 1 576 000 kronor. Flygförvaltningen anförde i sin förutnämnda skrivelse, att för vissa angivna ändamål erfordrades ytterligare 65 000 kronor därav 60 000 kronor för anordnande av tjänstebostäder för kökspersonal m. fl.

Departementschefen har erinrat om att riksdagen redan beviljat anslag för vissa skyddsrumsarbeten, för vilka utredningen beräknat 140 000 kronor. Åskade medel borde icke tagas i anspråk för tjänstebostäder.

Utskottet, som intet har att erinra mot vad i propositionen anförts, tillstyrker, att för istandsättande av Östgöta flygflottiljs etablissemang och utvidgning av dess flygfält anvisas 100 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 och 700 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Jämtlands flygflottilj. I propositionen har beräknats, att för de mera angelägna arbetena vid flottiljen borde uppföras, å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett belopp av 100 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1942/43 ett belopp av 900 000 kronor.

Försvarsutredningen beräknade kostnaderna för vid flottiljen erforderliga arbeten till 1 980 000 kronor. I sin skrivelse den 24 februari 1942 anmälde flygförvaltningen behov av ytterligare 260 000 kronor för vissa ändamål.

Departementschefen har erinrat om att riksdagen redan beviljat anslag för vissa skyddsrumsarbeten, för vilka försvarsutredningen beräknat 160 000 kronor. Frågan om behovet av ytterligare medelsanvisning efter budgetåret 1942/43 liksom av den utvidgning av kostnadsramen, som flygförvaltningens förslag innebure, finge framdeles upptagas till prövning efter förnyad framställning från flygförvaltningen. Liksom vid övriga flygflottiljer borde dock i enlighet med flygförvaltningens förslag anordnas sopförbränningsanläggning.

I fråga om byggnadsarbeten vid Jämtlands flygflottilj ansluter sig utskottet till vad i propositionen anförts och tillstyrker alltså, att för ändamålet anvisas 100 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 900 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Krigsflygskolan. För påbörjande av särskilt trängande arbeten vid krigsflygskolan har i propositionen föreslagits anvisande av ett belopp av 400 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Försvarsutredningen beräknade kostnaderna för vid krigsflygskolan erforderliga arbeten till 1 501 000 kronor. Flygförvaltningen hemställde i sin skrivelse den 24 februari 1942 därjämte om medel, 5 000 kronor, för en sopförbränningsanläggning.

Departementschefen har erinrat om att riksdagen redan anvisat medel för vissa skyddsrumsarbeten, för vilka utredningen beräknat 120 000 kronor, samt att i försvarspropositionen för tjänstebostäder för underofficerare under femårsperioden beräknats allenast halva det av utredningen beräknade kostnadsbeloppet, eller 100 000 kronor. I övrigt har departementschefen i stort icke haft något att erinra mot föreliggande förslag.

I motionen II: 365 ha herrar Ekdahl och Andersson i Munkaljunghy såsom förut anmärkts föreslagit, att riksdagen måtte hemställa till Kungl. Maj:t att snarast möjligt taga under övervägande åtgärder för tillgodoseende av bostadsbehovet i fråga om vid krigsflygskolan anställd personal i **även manskapsgrad samt till krigsflygskolan knuten civilmilitär och civil personal.**

Med avseende på byggnadsarbeten vid krigsflygskolan ansluter sig utskottet till vad i propositionen därom anförts och tillstyrker alltså, att för ändamålet anvisas 400 000 kronor för budgetåret 1942/43. I samband med den i försvarspropositionen förutsatta utredningen i tjänstebostadsfrågan böra de i motionen II: 365 framlagda synpunkterna så långt möjligt är beaktas.

Västgöta flygflottilj. I förevarande proposition har föreslagits, att ett belopp på 1 300 000 kronor nu skall ställas till förfogande för markförvärv samt sådana arbeten vid flottiljen, som prövas särskilt angelägna. Av detta belopp borde 100 000 kronor anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 och 1 200 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Försvarsutredningen beräknade kostnaderna för vid flottiljen erforderliga arbeten till 2 251 000 kronor. Flygförvaltningen anförde i sin förutnämnda skrivelse, att därutöver för vissa arbeten erfordrades 195 000 kronor, därav 60 000 kronor för tjänstebostäder för kökspersonal m. fl. samt 110 000 kronor i kostnader för utökning av matsals- och mässutrymmen för manskap, utöver av utredningen för sådant ändamål beräknat belopp.

Departementschefen har ansett försiktigheten bjuda att beträffande utökningen av matsals- och mässutrymmen, för vilken medel nu borde beräknas, utgå från det av flygförvaltningen angivna beloppet. Under erinran, att riksdagen redan anvisat 120 000 kronor för anordnande av skyddsrum, för vilka arbeten medel beräknats av försvarsutredningen, har departementschefen i övrigt i huvudsak biträtt utredningens förslag. Dessa medel borde, i

avbidan på närmare utredning, icke tagas i anspråk för anordnande av tjänstebostäder för kökspersonal samt emballageförråd.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i propositionen anförts, tillstyrker att för ifrågavarande ändamål anvisas 100 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 1 200 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Skaraborgs flygflottilj. I propositionen har föreslagits, att för de arbeten, vilka i första hand borde utföras eller påbörjas vid Skaraborgs flygflottilj, nu borde anvisas ett belopp av 1 700 000 kronor av vilket belopp 300 000 kronor borde anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 och 1 400 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Försvarsutredningen beräknade kostnaderna för vid flottiljen erforderliga arbeten till 3 978 000 kronor. Flygförvaltningen anmälde i sin förutnämnda skrivelse behov av sopförbränningsanläggning, kostnadsberäknad till 5 000 kronor.

Departementschefen har erinrat om att riksdagen redan anvisat 140 000 kronor för anordnande av skyddsrum vid flottiljen i av försvarsutredningen avgiven omfattning samt att i försvarspropositionen allenast hälften av ett för tjänstebostäder upptaget belopp, eller 915 000 kronor, beräknats skola behöva tagas i anspråk under femårsperioden. Departementschefen har ansett, att det av försvarsutredningen för denna flottilj förordade byggnadsprogrammet i övrigt kunde i huvudsak godtagas.

Vad härutinnan i förevarande proposition anförts föranleder ingen utskottets erinran, och utskottet tillstyrker alltså, att för ifrågavarande ändamål anvisas 300 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 1 400 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Svea flygflottilj. I propositionen har anförts, att för de byggnadsarbeten vid flottiljen, vilka befundes framför andra böra komma till utförande, nu borde anvisas ett belopp av tillhoppa 1 400 000 kronor, nämligen å tilläggsstat för innevarande budgetår 150 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1942/43 1 250 000 kronor.

Departementschefen har vidare framhållit, att försvarsutredningens förslag till ändrings- och nybyggnadsarbeten under femårsperioden vid denna flottilj, vilket förslag slutade på en kostnad av 2 163 000 kronor, icke gäve anledning till annan erinran än att 140 000 kronor, som riksdagen redan anvisat för anordnande av skyddsrum, icke vore erforderliga. Därtill komme eventuellt kostnader för en ny gymnastikbyggnad, i vilken fråga dock ytterligare utredning tarvades.

Utskottet har intet att erinra mot vad i propositionen anförts och tillstyrker alltså, att för ifrågavarande ändamål anvisas 150 000 kronor å till-

läggsstat för innevarande budgetår och 1 250 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Göta flygflottilj. I propositionen har föreslagits att för utförande av de mest angelägna arbetena vid flottiljen nu borde anvisas 1 500 000 kronor, varav på tilläggsstat för budgetåret 1941/42 300 000 kronor och för budgetåret 1942/43 1 200 000 kronor.

För erforderliga byggnadsarbeten hade försvarsutredningen beräknat en kostnad under femårsperioden av 2 451 000 kronor. Flygförvaltningen hade framhållit, att därutöver för vissa arbeten erfordrades 25 000 kronor.

Departementschefen har anfört, att de för Göta flygflottilj erforderliga medlen kunde minskas med 60 000 kronor som riksdagen redan anvisat för skyddsrumsarbeten, 225 000 kronor som upptagits för rangeranordningar i bergshangarer, vilka anordningar icke vore erforderliga, samt 160 000 kronor för tjänstebostäder, som icke borde utföras under femårsperioden. I övrigt syntes byggnadsprogrammet i stort sett kunna godtagas.

Det i propositionen framlagda förslaget föranleder ingen erinran från utskottets sida, varför utskottet tillstyrker att för byggnadsarbeten vid Göta flygflottilj anvisas 300 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 1 200 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Södermanlands flygflottilj. I propositionen har det nu aktuella medelsbehovet beräknats till 900 000 kronor, vilket belopp i sin helhet borde anvisas för budgetåret 1942/43.

Departementschefen har anfört, att av försvarsutredningen förordade arbeten, vilka kostnadsberäknats till 1 032 000 kronor, icke gäve anledning till väsentlig erinran. Ett av flygförvaltningen framlagt förslag om anordnande av vissa tjänstebostäder kunde för närvarande icke tillstyrkas.

Utskottet, som icke har något att häremot erinra, tillstyrker att för ändamålet anvisas 900 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Kalmar flygflottilj. Utskottet har intet att erinra emot att, såsom i propositionen föreslagits, hela det för vissa kompletteringsarbeten vid flottiljen erforderliga beloppet, i runt tal 1 280 000 kronor, nu ställes till förfogande, varav 400 000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår och 880 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Bråvalla flygflottilj. I propositionen har föreslagits anvisande av tillhoppa 5 000 000 kronor för byggnadsarbeten vid Bråvalla flygflottilj, därav 200 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 4 800 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

För markförvärv och påbörjande av flygfältsarbeten har 1941 års riksdag anvisat ett belopp av 2 230 000 kronor.

Departementschefen har förutsatt, att de dispositionsbeslut, som kunde komma att meddelas, om möjligt utformades så, att de vid flottiljen i övrigt erforderliga arbetena kunde utföras inom en anslagsram av i runt tal 9 500 000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i propositionen anförts, tillstyrker, att för byggnadsarbeten för Bråvalla flygflottilj anvisas 200 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 4 800 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Hallands flygflottilj. I propositionen har föreslagits, att för flygfälts- och byggnadsarbeten vid denna flottilj skall anvisas 70 000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår och 1 600 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Försvarsutredningen beräknade de totala kostnaderna för flottiljen till 12 164 000 kronor, därav 596 000 kronor för markförvärv. Flygförvaltningen beräknade i sin skrivelse den 24 februari 1942 kostnaderna 115 000 kronor högre.

Departementschefen har framhållit, att en ifrågasatt utredning rörande förvärv av mark, som avsåges för vissa i försvarsutredningens förslag angivna ändamål först borde avvaktas, innan medel för markförvärv anvisades. Däremot borde medel i begränsad utsträckning nu göras disponibla för påbörjande, så snart markfrågorna vunnit sin lösning, av en del flygfälts- och byggnadsarbeten. Departementschefen utginge från att, på sätt i försvarspropositionen förutsatts, bostadsbyggnader för vissa officerare och underofficerare — av utredningen kostnadsberäknade till 125 000 kronor — icke uppfördes vid flottiljen under femårsperioden.

I proposition nr 328 angående vissa ytterligare med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv har — i samband med äskande av 630 000 kronor till markförvärv för ifrågavarande flottilj — frågan om flottiljens förläggningsplats upptagits till behandling, varvid departementschefen uttalat, att han icke vore beredd att utan vidare förorda bifall till ett av flygförvaltningen därom framlagt förslag. Ytterligare undersökning borde äga rum i frågan.

Ehuru frågan om nu ifrågavarande flottiljs förläggningsplats ännu icke blivit slutgiltigt avgjord, torde ändock medel böra anvisas för att erforderliga arbeten skola kunna igångsättas, så snart markfrågorna vunnit sin lösning. Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i förevarande proposition anförts, tillstyrker alltså, att för flygfälts- och byggnadsarbeten vid Hallands flygflottilj anvisas 70 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 1 600 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Hälsinge flygflottilj. I propositionen har föreslagits, att för påbörjande av flygfältsarbeten vid Hälsinge flygflottilj skall anvisas ett belopp

av 1 000 000 kronor, vilket belopp i sin helhet ansetts böra anvisas för budgetåret 1942/43.

Kostnaderna för Hälsinge flygflottiljs kasernetablisement och flygfält ha i propositionen beräknats till 16 200 000 kronor, därav 600 000 kronor för markförvärv och 2 918 000 kronor för flygfältsarbeten.

Departementschefen har anfört, att med anvisande av medel för markförvärv borde i avvaktan på resultatet av därom igångsatt utredning tills vidare anstå. Emellertid borde medel för påbörjande av flygfältsarbeten, så snart erforderligt markförvärv kommit till stånd, i förevarande sammanhang anvisas.

Utskottet, som i sitt utlåtande nr 2 tillstyrkt, att ifrågavarande flottilj skall förläggas till Söderhamn, förordar jämväl, att för påbörjande av flygfältsarbeten för flottiljen anvisas 1 000 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Upplands flygflottilj. I propositionen har föreslagits, att för påbörjandet av de för flottiljen erforderliga flygfälts- och byggnadsarbetena skall anvisas ett belopp av 5 000 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen har anfört, att fränsett utgifter för markförvärv kostnaderna för flottiljen i anslutning till försvarsutredningens beräkningar borde uppskattas till i runt tal 12 900 000 kronor. Frågan om anvisande av medel för markförvärv borde av tidigare angiven orsak först senare upptagas till prövning.

Utskottet har intet att erinra mot vad i propositionen anförts i denna del och tillstyrker alltså, att för ändamålet anvisas 5 000 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Blekinge flygflottilj. I förevarande proposition har föreslagits, att för markförvärv och byggnadsarbeten för Blekinge flygflottilj, vilken förutsatts skola förläggas till Bredåkra vid Ronneby, skall för nästa budgetår anvisas ett belopp av 2 600 000 kronor.

1941 års riksdag har till markförvärv m. m. för en torped- och minflottilj, avsedd att förläggas till trakten av Karlskrona, anvisat 900 000 kronor.

Departementschefen har anfört, att de av riksdagen anvisade medlen, därest riksdagen intet hade att däremot erinra, i stället borde anlitas för motsvarande ändamål vid den nu förordade platsen. Med den begränsning i byggnadsprogrammet beträffande tjänstebostäder, som i försvarspropositionen förutsatts, beräknade departementschefen kostnaderna för anordnande av ett flottiljetablisement för Blekinge flygflottilj vid Bredåkra, därest det av riksdagen anvisade beloppet fränräknades, till i runt tal 15 000 000 kronor.

Utskottet, som icke finner anledning till erinran mot vad i propositionen i förevarande fråga anförts, tillstyrker, att för markförvärv och byggnads-

arbeten för Blekinge flygflottilj anvisas 2 600 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Flygkadettskolan. Utskottet har intet att erinra mot i propositionen framlagt förslag att 1 600 000 kronor av de 2 444 000 kronor, som av försvarsutredningen beräknats erforderliga för etablissemangets färdigställande, anvisas för nästkommande budgetår.

Norrbottens flygbaskår. Utskottet, som ansluter sig till i propositionen framlagt förslag, tillstyrker, att för budgetåret 1942/43 anvisas 2 000 000 kronor för vissa byggnadsarbeten vid Norrbottens flygbaskår, för vilka totalkostnaden beräknats till 2 400 000 kronor.

B. Flygverkstäder.

Centrala flygverkstaden å Malmen jämte försökscentral. I propositionen har framhållits, att en prövning av behovet av de olika företagen givit vid handen, att medelsanvisningen för ifrågavarande verkstad jämte försökscentral för närvarande kunde begränsas till 2 200 000 kronor, varav å tilläggsstat för innevarande budgetår 100 000 kronor och å riksstaten för nästkommande budgetår 2 100 000 kronor.

Departementschefen har förutsatt, att medel för uppförande av tjänstebostäder icke ställdes till förfogande förrän den i tidigare sammanhang omförmälda utredningen i tjänstebostadsfrågan slutförts. Medelsbehovet för byggnadsarbeten m. m. under femårsperioden kunde uppskattas till omkring 3 450 000 kronor. Kostnaderna för försökscentralen borde begränsas inom den anslagsram å 903 200 kronor, som bestämts genom ett av Kungl. Maj:t den 28 november 1941 meddelat beslut.

Beträffande byggnadsarbeten m. m. vid den centrala flygverkstaden å Malmen samt försökscentralen biträder utskottet det i propositionen framlagda förslaget och tillstyrker alltså, att för ändamålet anvisas 100 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och 2 100 000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43.

Centrala flygverkstaden i Västerås. I propositionen har föreslagits, att för budgetåret 1942/43 skall anvisas ett belopp av 1 400 000 kronor för igångsättande av byggnadsarbeten vid den centrala flygverkstaden i Västerås.

Departementschefen har framhållit, att i huvudsak intet vore att erinra mot en utbyggnad av verkstaden under femårsperioden inom en kostnadsram av i runt tal 2 525 000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad i propositionen i förevarande fråga anförts, tillstyrker, att för igångsättande av byggnadsarbeten

vid den centrala flygverkstaden i Västerås för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 1 400 000 kronor.

Centralförråden. I propositionen har föreslagits, att för påbörjande av de mest brådskande arbetena med centralförråden för flygmateriel och vapenmateriel för budgetåret 1942/43 skall anvisas ett belopp av 500 000 kronor.

Departementschefen har ansett sig kunna godtaga försvarsutredningens kostnadsberäkningar, slutande på en totalkostnad under femårsperioden av 1 866 000 kronor.

Det i propositionen framlagda förslaget föranleder ingen erinran från utskottets sida, och utskottet tillstyrker alltså, att för centralförråd för flygmateriel och vapenmateriel för budgetåret 1942/43 anvisas ett belopp av 500 000 kronor.

E. Övningsplatser och krigsflygfält.

Flyg vapnets övningsplatser. Utskottet har intet att erinra mot att 1 540 000 kronor, varav 106 000 kronor för markförvärv, i enlighet med det i propositionen framlagda förslaget för budgetåret 1942/43 anvisas för kompletterande byggnads- och flygfältsarbeten vid flyg vapnets övningsplatser.

Krigsflygfälten. I propositionen har föreslagits, att för arbeten vid krigsflygfälten skola anvisas 300 000 kronor å tilläggsstat till innevarande budgetårs riksstat och 5 500 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Departementschefen har i likhet med försvarsutredningen beräknat, att 7 764 000 kronor skola bliva erforderliga under femårsperioden för anläggning och utvidgning av krigsflygfält samt vissa arbeten vid desamma. I dessa kostnader inginge, enligt vad departementschefen anmärkt, medel för anläggning av ett flygfält, som vid behov kunde utnyttjas för en sjunde jaktflottilj.

Utskottet har intet att erinra mot vad i propositionen anförts och tillstyrker alltså, att för ifrågavarande ändamål anvisas 300 000 kronor å tilläggsstat för innevarande år och 5 500 000 kronor för budgetåret 1942/43.

F. Sammanfattning.

I propositionen har slutligen anförts, att de anslag, som på grundval av i det föregående angivna beräkningar borde anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår och å riksstaten för nästa budgetår — enligt vad i det föregående anförts 2 470 000 kronor respektive 40 720 000 kronor — borde bestämmas till i avrundade tal 2 500 000 kronor respektive 40 700 000 kronor.

Departementschefen har erinrat om att, utöver angivna belopp, medel komme att erfordras under denna första del av femårsperioden jämväl för påbörjande av nytt etablissemang för nuvarande Tionde flygflottiljen och för

den nya flygverkstaden samt till markförvärv för Hallands, Hälsinge och Upplands flygflottiljer. De ytterligare kostnader, som härigenom skulle komma att uppstå, kunde uppskattas till omkring 8 000 000 kronor.

Utskottet. Utskottet har i det föregående till alla delar anslutit sig till de i propositionen framlagda förslagen. Under återopande av vad utskottet anfört under motsvarande avsnitt under arméförvaltningens delfond tillstyrker utskottet, att till vissa byggnadsarbeten m. m. under flygförvaltningens delfond av försvarsväsendets fastighetsfond anvisas *dels* å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor, *dels ock* å riksstaten för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 40 700 000 kronor.

Utskottets hemställan.

Under återopande av vad utskottet i det föregående anfört får utskottet hemställa:

1:o) att riksdagen såsom kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond till *Vissa byggnadsarbeten m. m.* måtte anvisa följande reservationsanslag, nämligen

a) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42

under arméförvaltningens delfond 4 750 000 kronor,

under marinförvaltningens delfond 950 000 kronor,

under flygförvaltningens delfond 2 500 000 kronor,

b) å riksstaten för budgetåret 1942/43

under arméförvaltningens delfond 40 000 000 kronor,

under marinförvaltningens delfond 9 350 000 kronor,

under flygförvaltningens delfond 40 700 000 kronor,

2:o) att motionerna I: 253 och II: 365 skola, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet i det föregående anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 11 juni 1942.

På särskilda utskottets vägnar:

ALGOT TÖRNKVIST.

I detta ärendes slutliga behandling hava deltagit:

från första kammaren: herrar *Andrén, Johan Nilsson* i Malmö, *Gränebo, Lindström, Gustaf Karlsson, Boman, von Heland, Holmström, Nils Elowsson, Ekströmer, Knut Petersson* och *Wikström*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Vougt, Magnusson* i Skövde, *Svensson* i Grönvik, *Ward, Lindberg* i Umeå, *Bergvall, Bergström, Andersson* i Malmö, *Lindholm, Hansson* i Rubbestad och *Nilsson* i Göingegården.

Reservationer:

1:o) av herrar *Gränebo, von Heland, Knut Petersson, Svensson* i Grönvik, *Bergvall* och *Hansson* i Rubbestad, som ansett att utskottets utlåtande under rubriken Allmänna synpunkter bort hava följande lydelse:

»I sitt utlåtande — — — (= utskottet) — — — under femårsperioden.

Det i förevarande proposition framlagda materialet med därtill hörande, till utskottet i särskild ordning överlämnade handlingar, har emellertid icke gjort det möjligt för utskottet att underkasta de olika byggnadsprojekten någon ingående granskning. Några detaljerade program för de olika byggnadsföretagen ha icke förelegat, och utskottet har alltså vid prövningen av de föreliggande förslagen saknat säkra hållpunkter för ett bedömande av byggnadsföretagens omfattning och de framlagda kostnadsberäkningarna. Med hänsyn till vikten av att åtminstone vissa av de för krigsmaktens förstärkande och utbyggnad erforderliga byggnadsföretagen snarast kunna igångsättas, torde emellertid anslag för desamma redan nu böra beviljas. Utskottet anser därför, utan att taga ställning till de särskilda företagen, att det i propositionen framlagda byggnadsprogrammet i stort sett kan tillstyrkas, men understryker samtidigt att vid den särskilda granskning, som utskottet förutsett skola äga rum, uppmärksamheten inriktas på vissa enligt utskottets mening mindre angelägna företag. Det bör härvid göras till regel att inga kostsamma anordningar av varaktig beskaffenhet utföras innan full klarhet vunnits om den lämpligaste förlägningsplatsen. Ur sådan synpunkt ifrågasätter utskottet bl. a., i likhet med reservanterna i militära byggnadsutredningen, om icke det föreslagna kasernetablisementet för Norrbottens regementes jägarbataljon i Kiruna bör uppskjutas. Krigsarkivets nybyggnadsfråga, som lämpligen synes böra upptagas till behandling i samband med riksarkivets, har enligt utskottets mening icke sådant omedelbart samband med den nya försvarsorganisationen att en lösning påkallas i detta sammanhang. Likaledes synes kunna ifrågasättas, huruvida icke i nuvarande situation med uppförande av mässbyggnader åtminstone vid förband i större orter kan anstå. Beträffande ordnandet av sjömansskolans och kustartilleriregementets förläggningar i Karlskrona har utskottet uppmärksammat ett motionsledes framlagt förslag till ändrad disposition av nu befintliga försvarsväsendet tillhöriga byggnader, som synes medföra väsentligt mindre kostnader än de av Kungl. Maj:t förutsatta. Likaså anser utskottet, att en förlängning av Oscarsdockan icke är erforderlig, därest de beslutade kryssarna icke komma till utförande. Även ytterligare begränsningar i byggnadsprogrammet äro, utan större militära olägenheter, säkerligen möjliga. Utskottet vill slutligen understryka, att vid rådande brist på arbetskraft och byggnadsmaterial det är nödvändigt att väga mot varandra ej blott militära byggnadsföretag utan även

militära mot civila, och att på grund härav ytterligare uppskov kunna bli nödvändiga.

Med hänsyn till vad i det föregående anförts rörande avsaknaden av detaljerade byggnadsprogram och säkra kostnadsberäkningar, torde det vara påkallat att Kungl. Maj:t skall äga inom ramen för av riksdagen anvisade medel vidtaga sådana jämkningar i de för de olika företagen i förevarande sammanhang beräknade beloppen, som vid den kommande granskningen kunna visa sig påkallade. Utskottet utgår därvid från att någon utvidgning av de framlagda planerna endast kommer ifråga där sådant visar sig oundgängligen nödvändigt. Utskottet förutsätter vidare, att Kungl. Maj:t vid framläggande av anslagsäskanden för byggnadsarbeten för budgetåret 1943/44 skall förebringa mera fullständiga utredningar rörande de olika byggnadsföretagen än som nu varit möjligt.

I övrigt har utskottet intet att erinra, mot vad i förevarande proposition anförts under avsnittet Allmänna synpunkter.»

2:o) av herrar *Andrén, von Heland, Ekströmer, Knut Petersson, Lindberg* i Umeå och *Hansson* i Rubbestad, som anförde:

I propositionen har föreslagits, att för påbörjande av flygfältsarbeten vid Hälsinge flygflottilj skall anvisas ett belopp av 1 000 000 kronor för budgetåret 1942/43.

Då vi i reservation till utskottets utlåtande över proposition nr 210 föreslagit, att flygflottiljen F 15 skall förläggas till Umeå i stället för till Söderhamn och kostnaderna för flygfältsarbeten bli lägre på den förra platsen än på den senare, anse vi, att i stället för det för påbörjande av flygfältsarbeten vid Hälsinge flygflottilj avsedda beloppet, 1 000 000 kronor, ett belopp av 600 000 kronor bör anvisas för flygfältsarbeten vid Västerbottens flygflottilj.

På grund av vad sålunda anförts, hemställa vi,

att det belopp, som utskottet hemställt till riksdagen att å riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, flygförvaltningens delfond, måtte bestämmas till 40 300 000 kronor.

3:o) av herr *Lindberg* i Umeå beträffande utskottets uttalanden under rubriken Allmänna synpunkter.